

Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma – Hankintadata läpinäkyvyyden lisääjänä

Vilma Falkenberg

Tekijä(t) Vilma Falkenberg	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma – Hankintadata läpinäkyvyyden lisääjänä	Sivu- ja liitesivumäärä 40 + 4
<p>Valtion Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma, Handi-hanke, käynnistettiin vuonna 2016 yhtenä osana Juha Sipilän hallituksen Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihankkeita. Toteutusohjelma tähtää Hankinnasta maksuun -prosessin tehostamiseen, jonka seurauksena tavoitellaan 15 miljoonan euron säästöjä valtiontaloudessa. Digitalisoimalla taloushallintoa ja hankintatoimea voidaan selkeyttää prosesseja, nopeuttaa informaation kulkua, karsia virheitä ja manuaalista työtä, sekä helpottaa raportointia ja tiedon jakamista. Digitalisaatio mahdollistaa erilaisten palveluiden muuttamisen sähköiseen muotoon, sekä myös uusien innovatiivisten palveluiden kehittämisen ja käyttöönoton. Opinnäytetyö käsittelee valtion hankintatoimen digitalisoitumista Handi-hankkeen näkökulmasta sekä perehtyy tarkemmin yhteen toteutusohjelman alaprojektiin: Hankintadataan. Tarkastelun keskiössä on kaikille avoin Tutkihankintoja.fi -palvelu, jonka avulla kuka tahansa voi seurata valtion verovarojen käyttöä haluamistaan näkökulmista. Palvelu kerää hankintadataa valtionhallinnon järjestelmistä ja kokoaa tiedon avoimesti kaikkien nähtävälle. Opinnäytetyön tärkeimpänä teemana onkin läpinäkyvyys ja miten valtionhallinto pyrkii lisäämään sitä digitalisoinnin keinoin. Suomi on yksi maailman vähiten korruptoituneista valtioista ja Tutkihankintoja.fi -sivuston kaltainen palvelu on edistyksellinen askel koko maailmassa julkishallinnon avoimuuden lisäämiseksi ja korruption ehkäisemiseksi.</p>	
Asiasanat Digitalisaatio, julkiset hankinnat, läpinäkyvyys, valtionhallinto	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus	1
1.2	Opinnäytetyön rajaukset	2
1.3	Keskeisimmät käsitteet	2
2	Valtion hankintatoimi ja julkiset hankinnat	4
2.1	Hankintojen kynnysarvot	5
2.2	Hankintojen periaatteet	6
2.3	Taloushallinnon prosessialueet	8
2.4	Hankinnasta maksuun –prosessin kehittäminen.....	10
3	Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma	12
3.1	Tavoitteet	13
3.2	Organisointi.....	13
3.3	Toteutusohjelman alaprojektit	14
3.3.1	Kilpailutuskalenteri ja sähköinen kilpailutusratkaisu.....	15
3.3.2	Yhteinen palvelujärjestelmä	15
3.3.3	Laskuautomaatio ja hankintadata	15
3.3.4	Viranomais- ja rikosrekisteritiedot.....	16
3.3.5	Muutosjohtaminen.....	17
3.3.6	Hankintatoimi palveluna ja lanseeraus toimittajille.....	17
3.3.7	Liittyvät projektit	17
3.4	Toteutusohjelman hyötyjäät	18
3.5	Läpinäkyvyys	20
4	Tutkihankintoja.fi -sivusto läpinäkyvyyden lisääjänä	22
4.1	Sivuston esittely	22
4.2	Sivuston hyödyntäminen	23
4.3	Aineisto ja salassa pidettävä sisältö	24
4.4	Palvelun käyttö.....	24
4.4.1	Hankintoja yhteensä.....	25
4.4.2	Keskiluvut	28
4.4.3	Hallinnonalat	29
4.4.4	Toimittajat	30
4.4.5	Hankintakategoriat	32
4.5	Johtopäätökset palvelusta.....	33
5	Pohdinta.....	35
5.1	Kehitysideat Tutkihankintoja.fi -palveluun.....	35
5.1.1	Vertailuprosentit	35
5.1.2	Suodatinominaisuus.....	36

5.1.3 Keskiluvut	36
5.2 Kehittämis ehdotukset opinnäytetyöhön	37
5.3 Jatkotyöstämisen mahdollisuudet	38
5.4 Itsearviointi	39
Lähteet	41
Liitteet	44
Liite 1. Hallinnonalat	44

1 Johdanto

Valtion hankintatoimi on suuren muutoksen edessä. Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma, Handi-hanke, on käynnistynyt toukokuussa 2016. Tämä toteutusohjelma on yksi valtionhallinnon uudistamishankkeista ja se lukeutuu Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeisiin. Päävastuu hankkeesta on Valtionvarainministeriöllä, mutta toteutus tapahtuu yhteistyönä valtion eri hankintaorganisaatioiden välillä (Valtiovarainministeriö 2017). Opinnäytetyö käsittelee valtion hankintatoimen ja digitalisaation luomia mahdollisuuksia hankinnasta maksuun -prosessin tehostamiseksi. Lähteinä on käytetty enimmäkseen valtionhallinnon eri organisaatioiden nettisivustoja ja muita sähköisessä muodossa olevia tietolähteitä. Syynä tähän on muun muassa aiheen tuoreus sekä tiedon jatkuva lisääntyminen ja päivittyminen toteutusohjelman edetessä. Tässä johdannossa avataan opinnäytetyön rajauksia, tavoitteita ja tarkoitusta. Lukija saa käsityksen työn asiasisällöstä ja pohjatieto auttaa pääsemään sisälle aiheeseen.

Opinnäytetyö koostuu johdannon lisäksi neljästä pääotsikosta, jotka on jaoteltu useampaan alaotsikkoon. Alaotsikoiden tarkoitus on luoda työlle selkeä rakenne ja auttaa jäsenilemään työn sisältämää tietoa. Teoreettinen viitekehys sisältää yleiskatsauksen valtion hankintaperiaatteisiin ja hankintoja säänteleviin osa-alueisiin. Oleellista on myös käydä läpi taloushallinnon prosesseja – erityisesti hankinnasta maksuun -prosessi, jota hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmalla pyritään tehostamaan. Pohjatieto valtion hankintatoimista ja valtionhallinnosta luo perustan Handi-hankkeen ymmärtämiselle. Tämä jälkeen käsitellään myös läpinäkyvyyden tärkeyttä valtionhallinnossa ja keskiössä on Tutkihankintoja.fi -verkkosivusto. Sivusto on syyskuussa 2017 avattu verkkopalvelu, joka mahdollistaa tavalliselle kansalaiselle helpon pääsyn valtion hankintojen tutkimiseen ja verovarojen käytön seurantaan. Viimeinen pääotsikko sisältää opinnäytetyön pohdintaosuuden, jossa esitellään kehittämissuhteudet niin Tutkihankintoja.fi –palveluun kuin opinnäytetyöhönkin, jatkotyöstämisen mahdollisuudet sekä itsearvio tämän opinnäytetyön toteuttamisesta.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena on esitellä valtionhallinnon hankintatoimen uudistusta, joka on parhaillaan käynnissä, sekä tarkastella erityisesti Tutkihankintoja.fi -sivuston käytettävyyttä. Sivusto on otettu käyttöön vastikään ja tällä hetkellä se onkin monelle vielä melko tuntematon. Tavoitteena on siis tarkastella palvelun toimivuutta, sekä löytää ja nostaa esiin parannusehdotuksia, joita voisi halutessaan esimerkiksi esittää sivustosta vastaavalle työryhmälle. Opinnäytetyö on myös hyvä tietopaketti valtionhallinnossa työskenteleville henkilöille sekä muille Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmasta kiinnostuneille.

Työn keskiössä olevasta Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmasta pyritään tuomaan esiin toteutusohjelman keinoja hankintatoimen kehittämiseksi ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Teoriaosuudessa esitellään valtion hankintatoimen periaatteita ja niiden soveltamista käynnissä olevassa uudistuksessa. Tavoitteena on antaa lukijalle käsitys siitä, millaisesta toteutusohjelmasta on kyse ja miten se vaikuttaa valtiohallinnon hankintoihin ja erityisesti toiminnan läpinäkyvyyteen. Esiin on nostettu tiettyjä asioita, kuten millainen valtion hankintatoimi on ollut tähän asti, millaisia muutoksia ja uudistuksia digitalisointi tuo mukanaan sekä millaiselta tilanne vaikuttaa lähitulevaisuudessa. Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä Handi-hanke on innovatiivinen ja monialainen kokonaisuus, mikä tulee vaikuttamaan merkittävästi koko valtiohallinnon taloushallintoon ja hankintatoimeen.

Opinnäytetyön on tarkoitus antaa vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten Handi-hanke uudistaa valtion hankintatoimea ja lisää läpinäkyvyyttä?
- Miten Tutkihankintoja.fi –sivusto toimii ja miten sitä voisi kehittää?
- Mikä on Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma (Handi-hanke)?

1.2 Opinnäytetyön rajaukset

Opinnäytetyötä on lähdetty rajaamaan käsittelemällä ensin hieman valtion hankintatoimea eli julkisia hankintoja ja hankinnasta maksuun -prosessia. Peruskatsaus valtion hankintatoimen käytäntöihin auttaa saamaan käsityksen siitä, millaiset lait ja määräykset määrittelevät toimintaa. Digitalisoinnin haasteita on helpompi ymmärtää, kun on käsitys siitä millaiset asiat ohjailevat tai mahdollisesti rajoittavat uudistusten käyttöönottoa. Opinnäytetyön aiheena on Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma, mutta painopiste on siinä, miten kyseinen toteutusohjelma ja digitalisointi lisäävät hankintatoimen läpinäkyvyyttä. Lähempään tarkasteluun on siis valittu yksi Handi-hankkeen alaprojekteista: Hankintadata. Hankintadata-projektin seurauksena on syntynyt Tutkihankintoja.fi –palvelu, johon tässä opinnäytetyössä perehdytään tarkemmin. Esiin nostetaan muun muassa palvelun käytettävyyteen liittyviä huomioita ja kokemuksia sekä arvioidaan sen toimivuutta käyttäjän näkökulmasta.

1.3 Keskeisimmät käsitteet

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä on neljä: digitalisaatio, julkiset hankinnat, läpinäkyvyys ja valtiohallinto.

Digitalisaatio tarkoittaa tietotekniikan lisääntymistä eri toiminnoissa. Digitalisaatio luo mahdollisuuksia joustavalle työnteolle, sujuville palveluille ja nopealle tiedonkululle. Se mahdollistaa myös esimerkiksi prosessien automatisoinnin, mikä puolestaan nopeuttaa organisaatioiden toimintaa ja karsii inhimillisiä virheitä. (Valtiovarainministeriö 2017.)

Julkiset hankinnat ovat sellaisia tavara- ja palveluhankintoja (myös rakennusurakat), joita tekevät valtio, kunnat, kuntayhtymät sekä valtion liikelaitokset ja muut hankintayksiköt, jotka ovat hankintalainsäädännön alaisia. Hankintalaki ohjailee julkisia hankintoja. (Hankinnat 2017.)

Tässä opinnäytetyössä läpinäkyvyydellä tarkoitetaan organisaation avoimuutta ja vastuullisuutta kuvaavaa piirrettä. Läpinäkyvyys on toiminnan raportointia avoimesti ja mahdollisimman reaaliaikaisesti. Niin positiiviset kuin negatiivisetkin asiat on tuotava avoimesti esiin, jotta organisaatio voi nimittää toimintaansa läpinäkyväksi. (FIBS ry 2017.)

Valtionhallinto tarkoittaa yksinkertaisesti sanottuna valtion suorittamaa toimintaa tehtäviensä täyttämiseksi. Valtionhallinto voidaan mieltää kokonaisuudeksi, missä osana ovat niin hallinnolliset, oikeudelliset kuin taloudellisetkin järjestelmät. Valtionhallintoa ohjaillaan politiikan keinoin. (Valtiovarainministeriö 2017.)

2 Valtion hankintatoimi ja julkiset hankinnat

Valtion hankintoja ohjaa muun muassa valtion hankintastrategia, jota Valtiovarainministeriö käyttää hankintojen ohjauksessa ja kehittämisessä. Valtiovarainministeriö päättää esimerkiksi keskitetyistä yhteishankinnoista sekä kehittää hankintatapoja ja vastaa yleisistä hankintojen sopimusehdoista koko valtiohallinnon tasolla. (Valtiovarainministeriö 2017.) Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma koostuu useista alaprojekteista ja tehtävistä, joilla pyritään muokkaamaan julkisten hankintojen nykytilaa. Eri projekteilla pyritään tehostamaan, yhtenäistämään ja yksinkertaistamaan valtion hankintoja. Tarkoitus on myös edistää kilpailua ja innovaatioita, lisätä automaatiota ja kasvattaa läpinäkyvyyttä sekä selkeyttää työnjakoa – kaikki tämä pyritään saavuttamaan suuria säästöjä tuottaen. (Handi 2017.) Tässä opinnäytetyön osiossa kerrotaan valtion hankintatoimesta ja julkisten hankintojen periaatteista sekä esitellään kehittämiskohteena oleva hankinnasta maksuun - prosessialue.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee julkisiin hankintoihin kuuluviksi valtion, kuntien ja kuntayhtymien, valtion liikelaitosten sekä muiden hankintalainsäädännössä määriteltujen hankintayksiköiden tekemät tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankinnat. Teoksessa Julkiset hankinnat hankintayksiköiksi määritellään valtion, kuntien ja kuntaliittojen viranomaiset, evankelisluterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko, valtion liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset tai mikä tahansa hankinnan tekijä sellaisessa tapauksessa, missä hankinnan tekemiseen on saatu tukea yli puolet hankinnan arvosta joltain edellä mainituista hankintayksiköistä (Eskola, Kiviniemi, Krakau & Ruohoniemi 2017, 47). Julkisia hankintoja säädellessään tarkasti eli niitä toteutettaessa on noudatettava kansallisia hankintalakeja sekä Euroopan unionin erilaisia hankintadirektiivejä. Julkisiin hankintoihin liittyvän lainsäädännön valmistelu Suomessa on Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

Julkisia hankintoja ohjailee hankintalaki, jonka tavoitteena on varmistaa julkisten varojen käytön tehostaminen sekä laadukkaiden ja innovatiivisten sekä kestävien hankintojen toteutuminen. Hankintalaki pyrkii myös varmistamaan yritysten ja yhteisöjen tasapuoliset osallistumismahdollisuudet julkisiin hankintoihin. Hankintayksikkö päättää ostettavasta tavaresta, palvelusta tai urakasta sekä hankinnan määrittelystä, hinnoittelutavasta ja sopimusehdoista. Kilpailutusprosessi on siis suunniteltava mahdollisimman hyvin ja taloudelliset vaatimukset huomioiden. Taloudellisten vaatimusten huomioiminen tarkoittaa sitä, että kilpailuolosuhteita hyödynnetään eli järjestetään hankintalainsäädännön mukainen tarjouskilpailu. Tarjouskilpailun toteuttamisessa ja hankintamenettelyn valinnassa on myös käytettävä harkintaa. (Eskola, K., K. & R. 2017, 23-24.)

Hankinnat.fi –sivuston mukaan julkisista hankinnoista annettua lainsäädäntöä sovelletaan vain tiettyihin järjestelyihin, joiden on täytettävä julkisen hankintasopimuksen määritelmä. Lakia voidaan soveltaa silloin, kun hankintayksikön tekemän hankinnan arvo ylittää hankintalainsäädännön määrittämän kynnyksarvon (katso kohta 2.1 Hankintojen kynnyksarvot). Tiukan hankintalainsäädännön tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä ja lisätä läpinäkyvyyttä. Julkiset hankinnat tulisi aina toteuttaa tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankintalaki vaatii hankintojen järjestämistä niin, että pienet ja keskisuuret yritykset sekä muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti osallistumaan tarjouskilpailuihin. Hankinnan alittaessa kansallisen kynnyksarvon, on hankintayksikön silti pyrittävä huomioimaan riittävä avoimuus ja syrjimättömyys hankintaprosessissa tasapuolisuuden toteutumiseksi. (Hankinnat 2017.)

2.1 Hankintojen kynnyksarvot

Hankintalainsäädännön soveltamista rajaavat kynnyksarvot, joiden perusteella hankinnat voidaan jaotella kansalliset kynnyksarvot alittaviksi, kansalliset kynnyksarvot ylittäviksi tai EU-hankinnoiksi (Eskola, K., K. & R. 2017, 177). Hankinnat.fi -sivuston mukaan hankintalakia sovelletaan sellaisiin julkisiin hankintoihin, jotka ylittävät joko kansalliset kynnyksarvot tai EU-kynnyksarvot. Kynnyksarvojen alle jääviin hankintoihin, pienhankintoihin, ei siis sovelleta hankintalakia. EU-kynnyksarvot ja kansalliset kynnyksarvot eroavat toisistaan esimerkiksi sen suhteen mihin ne perustuvat tai miten ne ovat muutettavissa. EU-kynnyksarvot perustuvat GPA-sopimukseen sekä Euroopan komission antamaan asetukseen ja nämä kynnyksarvot tarkastetaan kahden vuoden välein. Kansalliset kynnyksarvot puolestaan perustuvat aina kansalliseen lainsäädäntöön ja niiden muuttaminen on mahdollista ainoastaan muuttamalla kansallista lainsäädäntöä. Julkisen hankinnan euromääräinen suuruus määrittelee siis sen, onko hankintayksiköllä velvollisuus ilmoittaa hankinnastaan kansallisella tasolla vai EU-tasolla. (Hankinnat 2017.)

Seuraavassa taulukossa (Kuvio 1) on kuvattu kansalliset kynnyksarvot arvonlisäverotomina summina. Hankinnat jotka alittavat nämä arvot eivät kuulu hankintalainsäädännön soveltamisen piiriin. Kynnyksarvot on määritelty hankintalain 29.12.2016/1397 4 luvun 25 §:ssä.

Hankintalaji	Kansallinen kynnyсарvo EUR
Tavarat, palvelut, suunnittelukilpailut	60 000
Rakennusurakat	150 000
Sosiaali- ja terveystalvelut	400 000
Muut erityiset palvelut	300 000
Käyttöoikeussopimukset	500 000

Kuvio 1. Kansalliset kynnyсарvot. (Hankintalaki 4 luku 25 §)

EU-kynnyсарvot on eritelty arvonlisäverottomina alla olevaan taulukkoon (Kuvio 2). Hankintalain 4 luvun 26 § määrittelee EU-kynnyсарvot, jotka Euroopan komissio tarkistaa kahden vuoden välein hankintadirektiivin 6 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti (Hankintalaki 4 luku 26 §).

Hankintalaji	EU-kynnyсарvo EUR
Tavarat, palvelut, suunnittelukilpailut	134 000
Rakennusurakat	5 186 000

Kuvio 2. EU-kynnyсарvot. (Hankintalaki 4 luku 26 §.)

2.2 Hankintojen periaatteet

Myös kilpailuttamismenettelyistä ja toimintavelvoitteista säädetään hankintalaissa (29.12.2016/1397). Toimintavelvoitteiden taustalla ovat Hankinnat.fi -sivuston mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaiset syrjimättömyyden, avoimuuden, yhdenvertaisuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Näitä periaatteita tulee lain mukaan noudattaa kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa ja digitalisointi mahdollistaakin periaatteiden toteutumisen ja valvonnan. Yleiset periaatteet on todettu hankintalain 1 luvun 3 §:ssä. 3 §:n mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia tasa-
puolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. (Hankinnat 2017.)

Tasapuolisuus:

Tasapuolisuuden periaate edellyttää, että tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja ei saa laatia niin, että hankinnan kohteen määrittely asettaa tarjoajat eriarvoiseen asemaan. Hankinnat.fi -sivuston mukaan tarjousten arvioinnissa asetettujen vaatimusten on kosketettava samalla tavoin kaikkia tarjoajia, eikä toisiinsa rinnastettavia tapauksia saa kohdella eri tavoin. On myös oleellista huomioida, että erilaisia tilanteita ei saa kohdella samalla tavoin, ellei kohtelu ole objektiivisesti perusteltavissa. (Hankinnat 2017.)

Syrjimättömyys:

Syrjimättömyyden periaate edellyttää, että tarjoajia tulee kohdella samalla tavalla riippumatta sellaisista muista tekijöistä, jotka eivät liity millään tavalla hankinnan toteuttamiseen. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi tarjoajien kansallisuus tai sijoittuminen johonkin Euroopan unionin jäsenvaltioon. Hankinnat.fi -sivustolla mainitaan, että syrjimätön kohtelu edellyttää myös sitä, että eri paikkakunnilta olevia ehdokkaita kohdellaan samalla tavoin kuin esimerkiksi oman kunnan yrityksiä. Syrjimättömyysperiaatteen voi siis tulkita tarkoittavan sitä, että hankinnalle asetetut vaatimukset eivät saa olla paikallisia tai tiettyä aluetta suosivia tai syrjiviä. (Hankinnat 2017.)

Avoimuus:

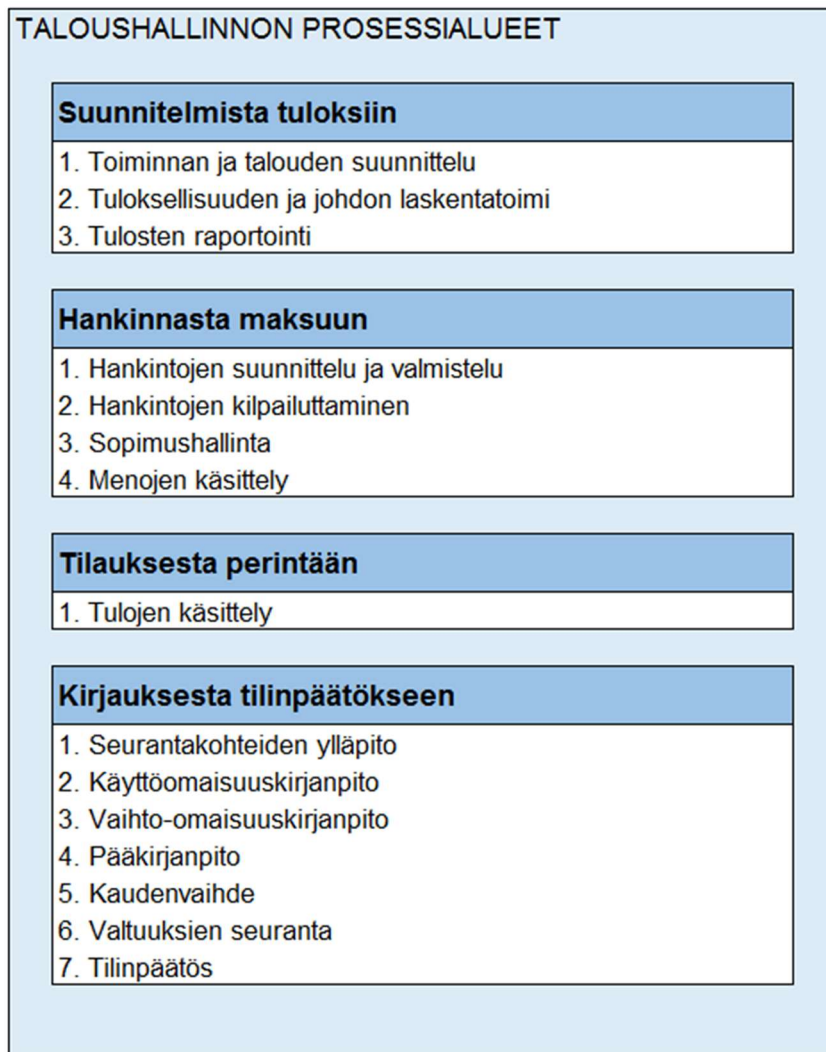
Avoimuusperiaate edellyttää Hankinnat.fi -sivuston mukaan sitä, että hankintamenettelyä koskevia tietoja ei saa salata, hankinnasta on ilmoitettava julkisesti, tarjouskilpailun ratkaisemisesta on tiedotettava tarjouskilpailuun osallistuneille, ja että hankintaa koskevien asiakirjojen on oltava lähtökohtaisesti julkisia. Avoimuusperiaatteesta johtuen tarjouspyyntö on saatettava avoimesti kaikkien halukkaiden saataville. Avoimuusperiaatteen toteuttamista saattaa rajoittaa jotkin salassapitotarpeet, mutta niitä ei ole tämän opinnäytetyön kannalta mielekäästä käsitellä lähemmin. Salassapitotarpeet on eritelty tarkemmin viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevassa lainsäädännössä. (Hankinnat 2017.)

Suhteellisuus:

Hankinnat.fi -sivuston mukaan suhteellisuusperiaate edellyttää sitä, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Esimerkiksi tarjoajien soveltuvuusehtojen asettamisessa on huomioitava hankinnan luonne ja kokonaisarvo. Myös tarjouspyynnön sisältöön tai tarjousmenettelyn ehtoihin liittyvien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden eli toisin sanoen vaatimukset eivät saa olla kohtuuttomia. Periaate voidaankin käsittää oikeuskäytännössä kohtuullisuuden vaatimusten huomioon ottamisena. Hankintalaissa kielletään hankintayksiköitä ja -organisaatioita asettamasta liian korkeita liikevaihtovaatimuksia tarjouskilpailuun osallistuville toimittajille. (Hankinnat 2017.)

2.3 Taloushallinnon prosessialueet

Hyvä talousjohtaminen edellyttää toimivia ja tarkoituksenmukaisia taloushallinnon prosesseja. Valtion taloushallinto on jaettu neljään prosessialueeseen: suunnitelmista tuloksiin, hankinnasta maksuun, tilauksesta perintään ja kirjauksesta tilinpäätökseen (Kuvio 3). Näiden eri prosessialueiden tarkoituksena on edistää talouden eri osa-alueiden toimintaa ja seurantaa. Prosessialueiden jaottelu pääprosesseihin ja osaprosesseihin helpottaa tehtävien jaottelua eri virastoissa sekä tulosten raportointia. Kokonaisuuksien ymmärtäminen on helpompaa hyvin suunniteltujen prosessikarttojen ja -kuvauksien avulla. Taloushallinto on prosessijaottelusta huolimatta tiivis kokonaisuus, jonka eri osat linkittyvät vahvasti toisiinsa. Jos yksi osa-alue hoidetaan huolimattomasti tai puutteellisesti, on sillä vaikutusta muiden prosessien toimivuuteen. Tästä johtuen myös yhden prosessialueen kehittäminen ja uudistaminen vaikuttavat muihin talouden osa-alueisiin ja näin ollen edelleen koko taloushallinnon kokonaisuuteen. (Valtiokonttori 2017.)

Kuvio 3. Taloushallinnon prosessialueet. (Talous- ja henkilöstöhallinnon prosessikartta 2018, 6-9.)

Suunnitelmista tuloksiin -prosessialue on talous- ja henkilöstöhallinnolle yhteinen hallinnollinen kokonaisuus. Talouden osalta se jakautuu suunnittelun tukeen, hinnoitteluun sekä seurantaan. Prosessialue sisältää seuraavat pääprosessit: toiminnan ja talouden suunnittelu, tuloksellisuus ja johdon laskentatoimi sekä tulosten raportointi. (Valtiokonttori 2017.)

Hankinnasta maksuun -prosessialue kattaa hankintojen suunnittelun ja valmistelun, hankintojen kilpailuttamisen, sopimushallinnan sekä menojen käsittelyn ja maksuunpanon. Tämä prosessialue on linjattu Valtion taloushallinnon strategiassa keskeiseksi kehittämiskohteeksi ja Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmalla tähdätäänkin merkittäviin säästöihin juuri tämän prosessialueen suhteen (Valtiovarainministeriö 2017). Tilauksesta perintään -prosessi koostuu puolestaan yhdestä pääprosessista: tulojen käsittely. Tämän alta löytyvät osaprosessit: perustietojen ylläpito, myyntilaskujen käsittely, suoritusten käsittely, saatavien valvonta ja perintä. (Valtiokonttori 2017.)

Viimeinen prosessialue on kirjauksesta tilinpäätökseen, joka jakautuu seurantakohteiden ylläpitoon, käyttöomaisuuskirjanpitoon, vaihto-omaisuus kirjanpitoon, pääkirjanpitoon, kauden vaihteeseen, valtuuksien seurantaan ja tilinpäätökseen. Valtiokonttori on julkaissut Valtion kirjanpidon käsikirjan, mikä toimii yleisohjeistuksena valtion kirjanpidosta ja kirjanpito-ohjeiden kokoelmana. (Valtiokonttori 2017.)

Edellä mainittujen taloushallinnon tehtäväalueiden toteuttamisessa hyödynnetään laajalti palvelukeskus-toimintamallia. Toimintamallin tarkoituksena on tuottaa keskitetysti talous- ja henkilöstöhallinnon tukitoimintoja valtiohallinnon organisaatioille. Valtaosa valtion kirjanpitoyksiköistä onkin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen, Palkeiden, asiakkaana. Valtion virastot voivat siis ulkoistaa taloushallinnon prosessialueita joko kokonaan tai osittain Palkeiden vastuulle ja sujuvoittaa näin omaa toimintaansa. (Valtiokonttori 2017.)

2.4 Hankinnasta maksuun –prosessin kehittäminen

Hankintojen digitalisaatiolla tähdätään hankinnasta maksuun -prosessialueen suhteen 15 miljoonan euron suuruisiin säästöihin (Valtiovarainministeriö 2017). Prosessi sisältää hankintojen suunnittelun ja valmistelun, kilpailuttamisen, sopimushallinnan ja menojen käsittelyn joka sisältää myös maksuunpanon (Kuvio 4). Valtion taloushallinnon strategiassa tämä prosessialue on määritelty keskeiseksi kehittämiskohteeksi. Tavoitteena on saavuttaa merkittäviä tuottavuushyötyjä ja siksi prosessin automatisointi onkin osa hallitusohjelmaa. (Valtiokonttori 2017.)

Kuvio 4. Taloushallinnon prosessialueet: hankinnasta maksuun -prosessi. (Talous- ja henkilöstöhallinnon prosessikartta 2018, 7.)

Tällä hetkellä hankinnasta maksuun -prosessialueen toiminnot eivät ole yhtenäisiä, vaan kaikilla kirjanpitoyksiköillä on osittain omia käytäntöjä ja erilaisia tietojärjestelmiä. Valtiovarainministeriö mainitsee isona ongelmana sen, että tietojärjestelmät eivät kommunikoi

keskenään, jolloin tieto on hajallaan eri järjestelmissä. Tämä vaikeuttaa toiminnan johtamista ja työn suunnittelua. Tiedon hajanaisuus aiheuttaa myös sen, että samaa työtä tehdään monessa eri paikassa ja tiedon kulku järjestelmästä toiseen on hidasta tai jopa puutteellista. Hankintoja tehdään oman työn ohella ja kaikilla ei välttämättä ole riittävää osaamista asiaan. Hankintaprosessin nykytila on huono myös yritysten kannalta, sillä niillä ei ole tietoa valtion hankintojen aikatauluista tai miten valtion sopimuskumppaniksi pääsee. Yritykset kokevat myös tarjouksen tekemisen työlääksi ja byrokraattiseksi, mikä ei tee valtion hankintayksiköistä houkuttelevia sopimuskumppaneita. (Valtiovarainministeriö 2017.)

Hankintojen digitalisaation on tarkoitus luoda yhteisiä toimintamalleja ja ratkaisuja, jotka otetaan käyttöön valtionhallinnossa vuonna 2019. Tavoitteena on kilpailutuksen, tilaamisen ja laskun maksamisen hoitaminen mahdollisimman sujuvasti kaikille yhteisellä toimintamallilla. Kun kaikilla valtion organisaatioilla on käytössä yhteinen järjestelmä, on tiedon saaminen suunnittelun ja johtamisen tueksi helppoa. Riittää kun tieto tallennetaan kerran järjestelmään, niin se on saatavilla koko hankintaprosessin ajan yhdessä paikassa. Yksi tärkeimmistä uudistuksista hankinnasta maksuun -prosessiin tulee olemaan rahankäytön hyväksyminen tilausvaiheessa. Tämä tarkoittaa sitä, että kun tilaus tehdään, voidaan rahan käyttö hyväksyä heti ja tilauksen taustalle pystytään tallentamaan valmiiksi tiliointi tulevia ostolaskuja varten. Tällöin laskut eivät enää kierrä erikseen tiliöitävinä, asiatarkastettavina ja hyväksyttävinä. Manuaalinen työ vähentyy huomattavasti ja laskujen maksu ajallaan tehostuu, kun ylimääräiset vaiheet jäävät pois. Yhteiset toimintamallit mahdollistavat myös kilpailutuskalenterin käyttöönoton, jota yritykset voivat käyttää työkaluna valtion tarjouskilpailuja ja hankintoja seurattaessaan. Myös toimittajatiedot löytyisivät yhdestä järjestelmästä, jolloin ne olisivat kaikkien saatavilla. Tavoite onkin, että vuodesta 2019 lähtien valtion hankintayksiköt pystyvät hoitamaan hankinnat todistetusti ammattitaitoisesti ja yhtenäisillä toimintaperiaatteilla. (Valtiovarainministeriö 2017.)

3 Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma

Taloushallinnon ja hankintatoimen digitalisoinnin hyödyt ovat erityisesti digitalisaation luoma tehokkuus ja nopeus, joilla voidaan virtaviivaistaa prosesseja. Myös toiminnan laatu ja läpinäkyvyys lisääntyvät ja virheiden määrä vähenee. Organisaatiot jotka ovat omaksuneet digitalisoidut prosessit, ovat saavuttaneet 30-50 prosentin parannuksen prosessien tehokkuudessa. Yksittäisissä prosesseissa saattaa olla mahdollista parantaa tehokkuutta jopa lähes 90 prosentilla. Digitaalisuus luo mahdollisuuden ajasta ja paikasta riippumattomaan työskentelyyn. Se mahdollistaa myös tapahtumien automaattisen käsittelyn ja rutii- nityön poistumisen. Digitaalisessa muodossa olevat aineisto ja tositteet ovat nopeat siirtää, arkistoida, päästä käsiksi tai liittää muihin palveluportaaleihin. Hankinnasta maksuun - prosessi voidaan siis automatisoidusti hoitaa lyhyemmässä ajassa ja kustannustehok- kaasti. (Lahti & Salminen 2014, 32-33)

Koko valtionhallintoa koskeva Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma käynnisi- tyi 23. toukokuuta 2016 ja sen on Valtionvarainministeriön mukaan määrä kestää vuoden 2019 loppuun saakka. Kyseessä on yksi valtion kehittämis- ja uudistamishankkeista, jonka päävastuu on Valtiovarainministeriöllä. Tästä toteutusohjelmasta käytetään tuttavallisem- min työnimeä Handi-hanke ja se lukeutuu Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeisiin. Toteutusohjelma toimeenpanee valtion hankintatoimen osalta Sipilän hallitusohjelman ta- voitteita. Hallitusohjelmassa on päätetty hankinnasta maksuun prosessialueen osalta 15 miljoonan euron säästöistä, mikä on Valtiovarainministeriön mukaan mahdotonta toteuttaa ilman digitalisaatiota. Ministeriön mukaan kehittämisen ja uudistumisen muina lähtökoh- tina ovat olleet esimerkiksi valtionhallinnon strategisten tavoitteiden saavuttaminen, eri- laisten prosessien tehostaminen, Euroopan Unionin julkisiin hankintoihin kohdistuvan sääntelyn voimistuminen sekä digitalisaation tarjoamat laajat mahdollisuudet. Valtion han- kintojen digitalisoinnin toteutusohjelma on osa vuosien 2017-2020 julkisen talouden suun- nitelmaa. Hankintojen digitalisointi edellyttää valtion hankintatoimen yhtenäistämistä, eli esimerkiksi yhteisiä toimintamalleja ja tietojärjestelmäpalveluita. Valtiovarainministeriön näkemys onkin, että hankkeessa korostuu hankintatoimen prosessien kokonaiskehittämi- nen. Ministeriö mainitsee sivuillaan prosessien keskeisimpiin tehostamiskeinoihin erityi- sesti johtamisen ja konserniohjauksen selkeyttämisen. (Valtiovarainministeriö 2017.)

3.1 Tavoitteet

Handi-hankkeen päätavoitteiden saavuttamisesta vastaa toteutusohjelmalle asetetut jäsenet: ohjelman omistaja, ohjausryhmä sekä kehittämistoimenpiteiden ja -projektien omistajat (Valtiovarainministeriö 2017). Nämä asettamispäätöksellä nimetyt toteutusohjelman jäsenet esitellään tarkemmin kohdassa 3.2 Organisointi.

Handi-hankkeen omilla verkkosivuilla todetaan, että valtio pyrkii aina toteuttamaan hankintansa oikeellisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti, edistäen samalla markkinoiden kilpailua eri toimittajien välillä. Tavoitteena on tarkastella prosessia alusta loppuun saakka eli tarpeen tunnistamisesta ja kilpailuttamisesta aina tilaukseen, maksuun ja raportointiin asti. Hankintoja tehdessä tilaaminen halutaan tehdä mahdollisimman helpoksi ja hankintaprosessi pyritään toteuttamaan mahdollisimman yksinkertaisesti, yhdenmukaisesti ja ohjautusti. Hankkeen verkkosivujen mukaan digitalisaatiolla tavoitellaan erityisesti merkittäviä säästöjä. Yhtenä tavoitteena mainitaankin valtiokokonaisuuden ja yksittäisten virastojen toiminnan tukeminen ja näin ollen siis automaatioasteen kasvattaminen. Kustannussäästöjä syntyy yksittäisille virastoille erityisesti juuri manuaalisen työn vähentyessä, sillä automaatio ja robotiikka karsivat rutiininomaisten tehtävien määrää. Näin ollen työntekijäresurssit voidaan kohdentaa muihin toimintoihin ja hyödyntää asiantuntijatyötä sellaisissa tehtävissä, joissa koneella ei voi korvata ihmistä. Valtion hankintojen työnjakoon halutaan luoda selkeyttä esimerkiksi konsernitoimijoiden ja virastotoimijoiden välillä. Tällä hetkellä työnjaon toimivuudessa on parannettavaa. (Handi 2017.)

3.2 Organisointi

Valtiovarainministeriön verkkosivujen mukaan Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelman omistajana toimii Valtiovarainministeriön henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto, jonka tehtävänä on laittaa alulle ja rahoittaa toteutusohjelman tavoitteiden mukaisia projekteja ja toimenpiteitä. Ohjelman tavoitteet on siis määrä saavuttaa näiden projektien ja toimenpiteiden avulla. Päävastuussa on Valtiovarainministeriön budjettineuvos Tomi Hytönen. Valtiovarainministeriöllä on myös valtuus päättää muista rooleista ja vastuista toteutukseen liittyen. Valtiovarainministeriön mukaan toteutuksessa käytetään osallistavia kehittämismenetelmiä, kuten esimerkiksi erilaisia käyttäjä- ja sidosryhmätyöpajoja, joihin eri virastojen ja organisaatioiden edustajat voivat osallistua. (Valtiovarainministeriö 2017.)

Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata Handi-hankkeen valmistelua ja toteutusta. Valtiovarainministeriön mukaan ohjausryhmä on ensisijaisessa vastuussa siitä, että valmistelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet ja linjaukset sekä ministeriryhmän päätökset. Ministeriryhmässä, ministeriöiden talousjohtajakokouk-

sessä, hankintatoimen neuvottelukunnassa sekä valtion TAHA2020 strategian ohjausryhmässä (taloushallinto 2020 -strategiatyö) käsitellään säännöllisesti toteutusohjelman etenemistä. Ohjausryhmä vastaa myös digitalisoinnin periaatteiden toteutumisesta Handi-hankkeen tuloksissa, sillä ryhmä hyväksyy ohjelman kehittämistoimenpiteiden ja -projektien tuotokset. Ohjausryhmä varmistaa edellytykset toteutusohjelman onnistumiselle ja voi Valtiovarainministeriön mukaan tarvittaessa käyttää työn tukena myös muita asiantuntijoita. (Valtiovarainministeriö 2017.)

3.3 Toteutusohjelman alaprojektit

Toteutusohjelma koostuu useista alaprojekteista, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa, yhtenäistää ja tehostaa valtion hankintatoimea. Handi-hankkeen tavoitteena onkin luoda erilaisia työkaluja ja toimintaperiaatteita, jotka hyödyttävät valtiohallinnon lisäksi eri sidosryhmien toimintaa ja kanssakäymistä valtion organisaatioiden kanssa. (Handi 2017.) Kuviossa 5 on kuvattu ne projektit, joista Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma koostuu. Kuvio auttaa hahmottamaan sen, miten suuresta kokonaisuudesta hankkeessa on kyse. Keltaisella värillä on korostettu se alaprojekti, johon tässä opinnäytetyössä syvennytään lähemmin: Hankintadata.

Hankintojen suunnittelu ja kilpailutuskalenteri
Sähköinen kilpailutusratkaisu (Hanki-palvelu.fi)
Tilaaminen ja laskujen käsittely (yhteinen palvelujärjestelmä)
Laskuautomaatio (esim. ohjelmistorobotiikka)
Hankintadata (Tutkihankintoja.fi –palvelu)
Viranomaistietojen tarkastus
Rikosrekisteritietojen sähköinen selvittäminen
Muutosjohtaminen (koulutus, ohjaus, viestintä)
Hankintatoimi palveluna
Lanseeraus toimittajille
Liittyvät projektit

Kuvio 5. Handi-hankkeen alaprojektit. (Handi 2017.)

3.3.1 Kilpailutuskalenteri ja sähköinen kilpailutusratkaisu

Kilpailutuskalenteri on osa hankintojen suunnittelun kehitystyötä. Kalenteri on avoimessa käytössä kaikille halukkaille ja sen avulla toimittajat voivat valmistautua yhteistyöhön valtion hankintayksiköiden kanssa sekä suunnitella omaa toimintaansa pidemmällä aikajännteellä. Kilpailutuskalenteri hyödyttää myös valtion hankintayksiköitä tulevien kilpailutusten suunnittelussa, sillä yksiköt pystyvät hyödyntämään muiden virastojen kokemuksia ja materiaaleja palvelun avulla. (Handi 2017.)

Sähköiseksi kilpailutusratkaisuksi on luotu Hanki-palvelu.fi, jonka tarkoituksena on tuoda yhteen tavaroiden ja palveluiden tuottajat sekä valtion hankintayksiköt. Palvelu mahdollistaa tarjouspyyntöjen ja hankintapäätösten tekemisen sekä tarjouspyyntöihin tutustumisen ja tarjouskilpailuihin osallistumisen. Kyseessä on maksuton palvelu, jossa on mukana jo useita valtion hankintayksiköitä. Palveluun rekisteröityneet käyttäjät pääsevät selaamaan tarjouspyyntöjä ja vastaamaan niihin. (Handi 2017.)

3.3.2 Yhteinen palvelujärjestelmä

Tällä hetkellä valtiolla on käytössä Tilaustenhallintajärjestelmä Tilha sekä laskujen käsittelyä ja arkistointia varten Rondo-järjestelmä. Tilaaminen ja laskujen käsittely tulee kuitenkin muuttumaan Handi-hankkeen myötä, sillä uutta toimintamallia tukemaan on kilpailutettu sellainen palvelujärjestelmä, mikä mahdollistaisi sähköisen tilaamisen ja pitkälti automatisoidun laskujen käsittelyn. Ideana on, että sopimukset, tilaukset, toimitukset ja laskut kohdistuisivat automaattisesti yhdessä järjestelmässä, jotta manuaalisesti tehtävä tiliöintityö saataisiin minimoitua. Palvelujärjestelmä myös sujuvoittaisi tilaamista, sillä siihen liitettäisiin tuote- ja palveluvalikoima. Myös toimittajat hyötyvät ratkaisusta, sillä he pystyisivät vastaanottamaan ja vahvistamaan tilauksia toimittajaportaalin kautta sekä lähettämään laskuja sen välityksellä. Palvelujärjestelmä sisältäisi myös integraatioita muihin käytössä oleviin toiminnanohjausjärjestelmiin. (Handi 2017.)

3.3.3 Laskuautomaatio ja hankintadata

Valtio vastaanottaa vuosittain noin miljoona ostolaskua, joten taloushallinnon tehostamiseksi laskuautomaatio on välttämätön uudistus. Automaatio edellyttää verkkolaskujen vastaanottamista ja tällä hetkellä valtionhallinnossa verkkolaskujen osuus on noin 90 %:n tienoilla (Valtiokonttori 2017). Ostolaskujen käsittelyyn liittyvää rutiinityötä pyritään automatisoimaan ja kokeilussa onkin erilaista ohjelmistorobotiikkaa. Tällainen uudistus karsii inhimillisten virheiden määrää ja työntekijöiden ei tarvitse käyttää työaikaansa laskujen

kierrättämiseen. Tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä käsitellä vähintään kolmannes ostolaskuista automaattisesti ja robotiikkaa hyödyntäen. (Handi 2017.)

Hankintadatan tarkoituksena on tarjota ajantasaista tietoa kaikille halukkaille ja tätä varten on avattu Tutkihankintoja.fi –palvelu, jossa valtion määrärahojen käyttöä voi seurata useasta näkökulmasta. Tavoitteena on lisätä valtionhallinnon läpinäkyvyyttä ja parantaa sidosryhmien tiedonsaantia. Palvelu kerää tietonsa valtion ostolaskuilta ja tietosisältö on pyritty visualisoimaan mahdollisimman ymmärrettävään muotoon. (Handi 2017.) Hankintadataa tarjoavaa Tutkihankintoja.fi -palvelua käsitellään tarkemmin opinnäytetyön osassa 4.

3.3.4 Viranomais- ja rikosrekisteritiedot

Vanhassa tarjousprosessissa tilaaja joutui aina erikseen vaatimaan palveluntarjoajalta viranomaistodistuksia. Tällainen käytäntö oli työlästä niin tarjoajalle kuin hankkijallekin. Tarjoaja joutui hankkimaan todistuksia monesta eri lähteestä ja hankkija puolestaan joutui tarkistamaan kaikkien dokumenttien paikkansapitävyyden. Toisena taustatekijänä kehitystarpeelle on vuonna 2016 voimaan tullut muutos hankintalaissa, joka velvoittaa hankintayksiköitä käyttämään eurooppalaista hankinta-asiakirjaa. Viranomaistietojen tarkastusta pyritään siis helpottamaan siten, että sähköisen kilpailutusjärjestelmän (Hanki-palvelu) sisään rakennetaan kyseinen hankinta-asiakirja (ESDP-hankinta-asiakirja). Asiakirjan ansiosta tarjoajien ei tarvitse enää liittää viranomaisasiakirjoja tarjouksiin eikä hankkijan tarvitse tehdä manuaalista tarkistusta. Kilpailutuksen päätteeksi tarjouskilpailun voittaneen toimittajan tietojen oikeellisuus tarkistetaan automaattisesti. Suomessa lähes kaikki tarvittavat viranomaistiedot löytyvät viranomaistietokannoista. Uusi käytäntö yksinkertaistaa kilpailutusta, sillä viranomaisrekistereistä tarvittavien tietojen haku tapahtuu automaattisesti Hanki-palvelun kautta. Väestörekisterikeskuksen ylläpitämä Suomi.fi –palveluväylä toimii tietojenvälittäjänä. (Handi 2017.)

Rikosrekisteritietojen sähköisellä selvittämisellä pyritään siihen, että rikosrekisteriote tai rekisterin tietojen tarkistaminen olisi sähköisesti hankintayksiköiden saatavilla. Tämä karsisi kilpailutukseen liittyvää työtä ja byrokratiaa molemmilta osapuolilta niin tarjoajien kuin hankintayksiköidenkin osalta. Tämä osaprojekti on kuitenkin vielä selvitysvaiheessa ja odottaa jatkotoimenpiteitä. Kysymys on muun muassa siitä, voiko rikosrekisterin tietoja luovuttaa tai tarkistaa sähköisten kanavien välityksellä ja millaisia muutoksia tämä edellyttää säädöksiin tai tietojärjestelmiin. (Handi 2017.)

3.3.5 Muutosjohtaminen

Muutosjohtamisella pyritään siihen, että Handi-hankkeesta aiheutuvat muutokset virastojen toimintatavoissa saataisiin toimimaan kaikkien työntekijöiden arjessa. Tarkoituksena on tarjota koulutus-, ohjaus- ja viestintäpalveluita, jotka tukevat muutosjohtamista. Verkko-koulutuksilla pyritään lisäämään hankintojen digitalisointiin liittyvää osaamista ja valtiolla onkin kehitetty esimerkiksi eOppiva-nimistä oppimiskonseptia tukemaan hanketta. Ohjauspalveluilla tarkoitetaan muutosjohtamisverkostoissa tapahtuvaa virastokohtaisten kehittämistöiden neuvontaa ja tukemista. Virastot on siis jaettu muutosjohtamisverkostoihin, jotka järjestävät omia verkostotapaamisia ja saavat niiden välityksellä tukea ja ohjausta muuttuviin toimintatapoihinsa. Kolmas väline muutosjohtamisessa on viestintä, millä pyritään julkaisemaan avoimesti tietoa Handi-hankkeesta ja panostamaan virastojen väliseen viestintään. (Handi 2017.)

3.3.6 Hankintatoimi palveluna ja lanseeraus toimittajille

Hankintatoimi palveluna –projektin tarkoituksena on parantaa ammattitaitoa hankintojen tekemisessä myös sellaisissa pienemmissä virastoissa, joissa ei välttämättä ole riittävästi omia resursseja tai osaamista. Projektissa pyritään selvittämään millaista hankintatoimen palvelua ja tukea pienemmät hankintayksiköt mahdollisesti tarvitsevat. (Handi 2017.)

Jotta Handi-hankkeen tuloksiin päästään, on myös toimittajien saatava kokonais käsitys hankinnasta maksuun –prosessin tehostamisesta, sillä näin he voivat sitoutua yhtenäisiin toimintamalleihin. Lanseeraus toimittajille –projekti tähtää siis siihen, että toimittajat ovat sitoutuneet tuottamaan tuoteluetteloita, vastaanottamaan sähköisiä tilauksia sekä toimittamaan tilausvahvistukset ja sähköiset laskut niille asetettujen ehtojen mukaisesti. (Handi 2017.)

3.3.7 Liittyvät projektit

Alaprojektien lisäksi Handi-hankkeeseen liittyy monia muita projekteja, niin sanottuja liityntäprojekteja. Tällaisia projekteja, joihin hankintojen digitalisoinnilla on liityntäkohtia, ovat hankintaprosessi, ohjelmistorobotiikka ja liikekirjanpidon tiliuudistus. Yhtenäisen hankintaprosessin luominen ja kehittäminen ovat vahvasti yhteydessä Handi-hankkeeseen. Hankintaprosessin kehittämisestä vastaa Valtiokonttori. Ohjelmistorobotiikan hyödyntämiseen on panostanut erityisesti Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet, jonka kokemuksia voidaan hyödyntää muiden valtion organisaatioiden robotiikkahankkeissa. Ohjelmistorobotiikan investoinnit ovat perinteisiä sovellusinvestointeja kevyempiä

ja ne tukevat koko valtionhallinnon järjestelmäarkkitehtuuria. LKP-tiliuudistuksella tähdätään siihen, että valtionhallinnossa olisi käytössä yhtenäinen tilikartta. Tämä uudistus on erityisen tärkeä uuden Handi-järjestelmän kannalta. Uudistuksessa poistetaan myös mahdollisuus vaihtoehtoisten tilien käyttämiseen. Tilikarttaa uudistamalla pyritään saamaan raportointi yksiselitteisemmäksi sekä tehostamaan tiliöintiprosesseja. (Handi 2017.)

3.4 Toteutusohjelman hyötyjät

Digitalisoidun hankintatoimen hyötyjiksi Handi-hankkeen verkkosivuilla nimetään neljä tahoa: valtio, valtion työntekijät, kansalaiset ja yritykset. Valtiolle suurin hyöty tulee mitä luultavimmin olemaan digitalisaation luomat säästöt hankinnasta maksuun -prosessissa – tavoitellut säästöt ovat noin 15 miljoonaa euroa. Hankkeen verkkosivujen mukaan automatisoinnilla saadaan muun muassa karsittua turhaa byrokratiaa ja näin ollen tehostettua toimintaa. Toimintaa tehostaa omalta osaltaan myös hankintojen sekä palveluiden johtamisen yhtenäistyminen ja selkeytyminen. Toiminnan tehostamisessa merkittävä painopiste on siis myös hallinnossa. Digitalisaatiota perustellaan sillä, että se mahdollistaa avoimen ja tasavertaisen kilpailun eri toimittajien välillä. Tällöin jokaisella hankintaorganisaatiolla on mahdollisuus saada parhaat tarjoajat sopimuskumppaneikseen ja varmistaa näin paras mahdollinen lopputulos hankinnalleen. (Handi 2017.)

Handi-hankkeen verkkosivujen mukaan yritykset hyötyvät eniten, kun turhaa byrokratiaa saadaan vähennettyä ja tarjousten tekemistä helpotetaan. Digitalisaatio mahdollistaa myös valtion tulevien hankintojen seurannan ja tekee siitä helppoa. Se myös mahdollistaa tarjousten tekemisen nopeasti ja tehokkaasti. Hankkeen verkkosivuilla todetaan myös yhdenmukaisten hankintakäytäntöjen tehostavan yritysten reagointia eri hankintaorganisaatioiden tarjouskilpailuissa. Toisin sanoen yritysten ei siis tarvitse tuntea valtion hankintaperiaatteiden lisäksi myös jokaisen hankintayksikön omia käytäntöjä, vaan koko valtionhallinto perustaa toimintansa samoihin yhtenäisiin käytäntöihin. Handi-hankkeen verkkosivuilla oletuksena onkin, että hankintaperiaatteiden yhtenäistämisen ansiosta valtio näytetään jatkossa erityisen luotettavana ja houkuttelevana sopimuskumppanina. (Handi 2017.)

Valtion työntekijöiden osalta hankintojen digitalisaation on puolestaan tarkoitus tehostaa työntekoa ja henkilöstöressurssien käyttöä. Työntekijä voi siis keskittyä omaan varsinaiseen työhönsä, kun hankintoihin liittyvät hallinnolliset tehtävät eivät työllistä turhaan. Kuten aiemmin jo mainittiin, automatisaatio ja robotiikka vähentävät rutiininomaisia tehtäviä ja työntekijä voi kohdistaa osaamisensa sellaisiin tehtäviin, joissa se on välttämätöntä. Tämä lisää osaltaan myös työn mielekkyyttä, kun varsinaisen työn edellyttämiä pakollisia

työvaiheita pystytään karsimaan. Digitalisaatio mahdollistaa myös sen, että työntekijällä on kaikki tarvittavat työvälineet ja palvelut helposti saatavilla. Handi-hankkeen verkkosivuilla asia tiivistetään hyvin seuraavasti: tiedon avoin liikkuvuus ja palveluiden tehokas saavutettavuus lisäävät työtehoa ja kohdistavat työpanoksen oleellisiin toimintoihin. Tämän lisäksi työntekijä voi luottaa siihen, että työpaikka toimii vastuullisesti hankintojen osalta ja ne hoidetaan ammattitaitoisesti. (Handi 2017.)

Hankintojen digitalisaatio mahdollistaa ajantasaisen tiedon keräämisen ja näin ollen myös sen jakamisen. Kansalaista tämä hyödyttää lähinnä niin, että hän voi halutessaan seurata verorahojen käyttöä läpinäkyvästi ja ajantasaisesti sekä saada sujuvia ja toimivia palveluja. Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma tuottaa useita uusia palvelukäytännöitä ja yksi hyödyllinen palvelu onkin Tutkihankintoja.fi -sivusto. Sivustolle on koottu ajantasaista tietoa siitä mitä valtio hankkii ja mihin julkisia varoja käytetään. (Handi 2017.)

<p>Valtio</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syntyä säästöjä - Hankintojen johtaminen yhtenäistyy - Automatisointi tehostaa toimintaa - Turha byrokratia karsiutuu pois - Parhaat tarjoajat sopimuskumppaneiksi 	<p>Valtion työntekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keskittyminen omaan varsinaiseen työhön tehostuu - Tarvittavat työvälineet ja palvelut ovat helposti saatavilla - Luottamus työpaikalla tehtyjen hankintojen ammattitaitoisista hoitamista kohtaan
<p>Kansalaiset</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verorahojen käytön seuranta helpottuu - Valtion toiminnan läpinäkyvyys lisääntyy - Sujuvat ja toimivat palvelut 	<p>Yritykset</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valtio on luotettava ja houkutteleva sopimuskumppani - Käytännöt hankinnoissa ovat yhtenäisiä - Turha byrokratia karsiutuu pois - Ajantasainen tieto tulevista hankinnoista - Tarjousten tekeminen on helppoa

Kuvio 6. Digitalisoidun hankintatoimen hyötyjä. (Handi 2017.)

3.5 Läpinäkyvyys

FIBS on Työ- ja elinkeinoministeriön avustustoiminnan piiriin kuuluva yhdistys, jonka tavoitteena on edistää yritysten yhteiskuntavastuuta ja taloudellista kestävästä kehitystä (FIBS ry 2017). FIBS määrittelee läpinäkyvyyden vastuullisen yrityksen olennaiseksi avoimuutta kuvaavaksi piirteeksi. Läpinäkyvältä yritykseltä edellytetään avointa ja oikea-aikaista raportointia toiminnastaan. Keskiössä ovat niin positiiviset kuin negatiivisetkin asiat ympäristövaikutusten, sidosryhmien ja talouden suhteen. Tiedon on oltava helposti kaikkien saatavilla ja tällaisella avoimuudella edistetään vastuullisuutta ja pienennetään korruptioriskiä. (FIBS ry 2017.)

FIBSin määritelmä läpinäkyvyydestä pätee niin yritysten kuin julkishallinnonkin suhteen. Suomen valtio haluaa olla edelläkävijä läpinäkyvyyden suhteen, joten on selvää miksi Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma on nostettu yhdeksi tärkeäksi kärkihankkeeksi. Hanke on taloudellisesti sekä vastuullisesti kannattava, joten digitalisointiin panostetaan jatkuvasti enemmän. Kun sähköinen taloushallinto on toteutettu onnistuneesti, on reaaliaikainen talouden seuranta mahdollista (Talousverkko 2016). Kirjanpito on aina ajan tasalla ja valtion kirjanpitoyksiköiden käyttämissä järjestelmissä on helppo porautua tarkemmin esimerkiksi osto- tai myyntilaskulle asti. Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelman pää tavoitteina on sujuvoittaa hankinnasta maksuun –prosessia ja lisätä läpinäkyvyyttä. Digitalisoinnin ja robotiikan lisäämisellä saadaan tuotettua helposti ja lähes automaattisesti taloustietoa, josta on hyötyä niin kirjanpitoyksikölle itselleen kuin sidosryhmillekin. Aiemmin valtion taloustietoja on ollut nähtävillä lähinnä tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa, jotka nekin ovat tärkeä osa toiminnan vastuullisuutta ja läpinäkyvyyttä. Handi-hanke on kuitenkin luonut uusia läpinäkyvyyden keinoja, jotka tarjoavat kansalaisille ja sidosryhmille helpon tavan perehtyä valtion talouden tilanteeseen (Handi 2017).

Tutkihankintoja.fi –palvelu on yksi Handi-hankkeen keinoista lisätä läpinäkyvyyttä niin, että kaikilla olisi mahdollisuus perehtyä valtion määrärahojen käyttöön. Palvelua voivat hyödyntää niin yritykset kuin kansalaisetkin. Eri kieliversiot mahdollistavat avoimen ja ajantasaisen hankintatiedon selaamisen kahden kotimaisen kielen lisäksi myös englanniksi. Digitalisoinnin tavoitteena on vähentää manuaalisen työn määrää, sujuvoittaa hankintaprosessia ja automatisoida tiedon jakamista. Valtio pyrkii Handi-hankkeen avulla lisäämään nimenomaan hankintayksiköiden taloudellista vastuuta ja panostamaan sidosryhmäsuhteisiin. Reilun ja avoimen kilpailun mahdollistaminen markkinoilla on iso panostus koko Suomen talouteen. Tällainen toiminta myös lisää valtion asemaa läpinäkyvänä ja luotettavana yhteistyökumppanina, sekä houkuttelevana asiakkaana elinkeinoelämälle. Yhtenäisillä järjestelmillä ja toimintamalleilla voidaan varmistaa luotettava ja paikkansapitävä raportointi

jokaisen hankintayksikön osalta. Kaikki halukkaan yritykset saavat tarvittavaa tietoa markkinoiden tilanteesta hankintajärjestelmän kautta ja voivat osallistua tarjouskilpailuihin. (Handi 2017.)

Suomen valtio pyrkii toiminnallaan näyttämään esimerkkiä myös muille maille. Suomi sijoittui vuonna 2017 kolmanneksi Transparency Internationalin korruptiovertailussa. Suomi säilytti vuoden 2016 sijansa indeksivertailussa ja on edelleen kolmanneksi vähiten korruptoitunut valtio maailmassa. Toisin kuin vuonna 2016, vuoden 2017 sijan jaamme Norjan ja Sveitsin kanssa; kaikki kolme valtiota saivat vertailussa 85 pistettä. Suomen pisteytys putosi tuoreimmassa indeksivertailussa 89 pisteestä nykyiseen 85 pisteeseen. Esimerkiksi vuonna 2015 pisteytyksemme oli 90. (Transparency International, 2018.) Digitalisoinnin luomat mahdollisuudet läpinäkyvyyden lisäämiseksi valtionhallinnossa tarjoavat Suomelle mahdollisuuden jatkossakin säilyttää asemansa maailman vähiten korruptoituneiden valtioiden joukossa.

4 Tutkihankintoja.fi -sivusto läpinäkyvyyden lisääjänä

Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelman yksi alaprojekteista on hankintadata, jonka tarkoituksena on tarjota ajantasaista tietoa niin valtion hankintayksiköille kuin myös yrityksille ja kansalaisille. Tavoitteena on lisätä valtionhallinnon läpinäkyvyyttä ja tarjota sidosryhmille mahdollisuus ajantasaisen tiedon seurantaan. Vuoden 2017 keväällä avattiin Valtion hankintapalvelu, mikä on kaikkien valtion budjettitalouteen kuuluvien organisaatioiden käytössä eli kyseessä on valtion sisäinen palvelu. Hankintadata-projekti sai jatkoa, kun syksyllä 2017 avattiin kaikille avoin palvelu Tutkihankintoja.fi, jonka tietosisältö poikkeaa kuitenkin hieman Valtion hankintapalvelun sisällöstä. Seuraavissa kappaleissa on esitely valtion hankintadatan periaatteita ja tarkoitusta Tutkihankintoja.fi -palvelun näkökulmasta. Sivustosta on julkaistu vasta ensimmäinen versio, joten muutoksia on tulossa sitä mukaan, kun palvelua kehitetään. (Handi 2017.)

4.1 Sivuston esittely

Tutkihankintoja.fi –palvelu mahdollistaa valtion tekemien hankintojen avoimen tarkastelun. Sivustolla voi tutkia keneltä valtion hankintayksiköt ovat tuotteita ja palveluja hankkineet ja milloin hankinnat on tehty. Palvelu kuuluu hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmaan eli se on yksi Handi-hankkeen luomista keinoista lisätä hallinnon läpinäkyvyyttä ja tarjota kansalaisille mahdollisuus valtion tekemien hankintojen analysointiin. Sivuston tavoitteena on myös valtion hankintatoimen kehittäminen sekä arvokkaan markkinatiedon tarjoaminen yrityksille ja yhteisöille. Tällainen avoin palvelu hyödyttää tervettä kilpailua markkinoilla ja edistää määrärahojen järkevää käyttöä valtionhallinnossa. Tutkihankintoja.fi –sivustosta on julkaistu lokakuun 2017 aikana myös ruotsin- ja englanninkieliset versiot, jotta tieto olisi mahdollisimman laajasti hyödynnettävissä. Eri kieliversiot helpottavat myös kansainvälisten yritysten ja kehittäjien mahdollisuuksia saada tietoa markkinoista ja päästä tutustumaan palveluun. (Handi 2017.)

Handi-hankkeen omilla nettisivuilla Tutkihankintoja.fi –sivustoa kuvaillaan palveluksi, joka avaa valtion hankintatiedot kaikkien saataville lähes reaaliaikaisesti. Palvelussa on julkaistuna aina vuoden 2016 alusta asti tehtyjä hankintoja ja tietoja päivitetään palveluun lähes viikoittain. Tiedot kerätään valtion hankintayksiköiden ostolaskuilta. Valtiovarainministeriön toimeksiantona palvelun ja sen kieliversiot on toteuttanut Hansel Oy. Tietosisällön aktiivisesta kehittämisestä vastaavat Valtiovarainministeriö ja Hansel Oy yhdessä. Teknisestä toteutuksesta vastaa puolestaan Hansel Oy:n alihankkijana Great Apes Oy. Tutkihankintoja.fi –palvelun lisäksi tiedot julkaistaan myös avoindata.fi –palvelussa, jotta tällaisten dataan pohjautuvien sovellusten ja palveluiden kehittäminen sekä hyödyntäminen eri tarkoituksissa olisi mahdollista ja ennen kaikkea vapaata. Valtionhallinnon läpinäkyvyyden ja

hallintokulttuurin suhteen Suomi on edelläkävijä ja Tutkihankintoja.fi onkin jo ehtinyt herättää kansainvälistä kiinnostusta. Tällaisen uuden palvelun ja avoimen datan saatavuuden tuottamia hyötyjä osataan arvioida vasta hieman pidemmän aikavälin jälkeen, sillä käytäntö on vielä tällä hetkellä ainutlaatuinen maailmassa. (Handi 2017.)

Tutkihankintoja.fi –palvelua edelsi Valtion hankintapalvelu, joka sekkin avautui vuonna 2017 – tosin jo keväällä. Kyseinen palvelu on kuitenkin suunnattu ainoastaan valtion hankinta-asiantuntijoille ja johdolle, sekä ministeriöille ja muille eri hallinnonalojen virastoille ja laitoksille, jotka kuuluvat valtion budjettitalouden piiriin. Hankintadatapalvelu helpottaa eri hankintayksiköiden hankintadatan vertailua sekä helpottaa hankintojen analysointia ja suunnittelua. Tällaisen palvelun käyttö helpottaa erilaisten tietojen seuraamisen keskittelyä ja ajantasaisesti yhdestä osoitteesta. Vertailtavissa ovat muun muassa hankintojen kustannukset ja toimittajat sekä puitesopimusten käyttö. Hankintadatapalvelun ja Tutkihankintoja.fi –sivuston tietosisällöt eroavat hieman toisistaan. Sisäisen Hankintadatapalvelun tietoja kerätään useasta lähteestä, kuten esimerkiksi ostolaskuilta, Netra-raportointipalvelusta sekä Hansel Oy:n yhteishankintaraportoinnista. Tutkihankintoja.fi hyödyntää ainoastaan ostolaskujärjestelmä Rondosta saatua dataa. Myös Hankintadatapalvelu on Hansel Oy:n ylläpitämä. Hansel Oy myöntää käyttöoikeudet palveluun niille budjettitalouden piirissä työskenteleville henkilöille, joiden työnkuva edellyttää valtion hankintatiedon hyödyntämistä. (Handi 2017.)

4.2 Sivuston hyödyntäminen

Hankintoja voi tarkastella palvelussa kolmesta eri näkökulmasta: hankintayksiköt, toimittajat ja hankintakategoriat. Minne hankitaan, mistä hankitaan ja mitä hankitaan. Hankintayksiköllä tarkoitetaan valtion virastoja ja organisaatioita, jotka tekevät hankintoja. Hankintayksiköt löytyvät palvelusta kirjanpitoyksikkötasolla eli käyttäjä voi tarkastella esimerkiksi millaisia hankintoja Valtiovarainministeriö, Liikennevirasto tai Tasavallan presidentin kanslia ovat tehneet. Toimittajat ovat lähinnä toiminimiä, yrityksiä ja järjestöjä, joilta hankintayksiköt ostavat tavaroita ja palveluita. Joissain tapauksissa toimittaja voi olla valtion sisäinen palveluorganisaatio, jolta hankinta ostetaan. Hankintakategorialla tarkoitetaan tuote- tai palvelukategoriaa, jonka avulla hankintoja voi tarkastella ryhmiteltynä. Hankintakategoriasta voi halutessaan porautua aina liikekirjanpidon tilitasolle asti. Tutkihankintoja.fi –palvelun aineisto on vapaasti kaikkien käytettävissä, mutta aineistoon viitattaessa on muistettava nimetä alkuperäislähde ja aineistoajankohta. Aineisto on lisensoitu ja se perustuu suoraan avoindata.fi –palvelussa julkaistuu ostolaskuaineistoon. (Tutki hankintoja 2017.)

4.3 Aineisto ja salassa pidettävä sisältö

Tutkihankintoja.fi –sivusto hyödyntää ostolaskudataa tiedoissaan. Nämä tiedot saadaan valtion ostolaskujärjestelmästä, Rondosta, josta tiedot kopioidaan palveluun juuri ennen kuin tositteet siirretään arkistoon. Laskut ovat siis ehtineet kiertää tarkastus- ja hyväksymisreiteillä ennen palveluun päätymistä. Palvelu ei siis näytä, jos laskuille on tehty korjauksia kirjanpitojärjestelmässä tai ne on poistettu kirjanpidosta kokonaan. Tiedot kopioidaan vain sellaisista ostolaskuista, jotka on kirjattu valtion hankintatileille. Aineistoon ei myöskään sisälly kuntien tai valtionyhtiöiden hankinnat tai M2-matka ja –kulunhallintajärjestelmässä käsitellyt hankinnat, joita ovat esimerkiksi päivärahat ja kilometrikorvaukset. Pois jäävät myös virkamiesten henkilökohtaisilla valtion maksukorteilla tehdyt hankinnat. (Tutki hankintoja 2017.)

Tutkihankintoja.fi –palvelu ei myöskään sisällä salaisiksi luokiteltuja hankintoja. Joillakin hankintayksiköillä on hankintoja, mitkä ovat salaisia lain perusteella. Erityisesti puolustus- ja turvallisuussektorin viranomaisilla on paljon salassa pidettävää aineistoa. Puolustusministeriön hallinnonala, Suojelupoliisi, Poliisihallitus ja Rajavartiolaitos ovat kokonaisuudessaan palvelun ulkopuolella, joten näiden hankintayksiköiden tietoja ei löydy sivustolta. Osa aineistosta on anonymisoitu toimittajatiedon osalta julkisuuslain perusteella. Esimerkiksi jos toimittaja on yksityishenkilö, ei hänen tietojaan julkaista. Aineiston salaiset osat poistetaan tai anonymisoidaan jo ennen siirtoa palveluun. Jos tieto on julkisuuslain perusteella salassa pidettävä, lukee toimittajan kohdalla ”Salassa pidettävä”. Tutkihankintoja.fi –sivusto on listannut sellaiset hankintayksiköt, joiden hankintoja on anonymisoitu tai osittain poistettu: Ilmatieteen laitos, Maanmittauslaitos, Museovirasto, Pelastusopisto, Kriisinhallintakeskus, Tasavallan presidentin kanslia, THL, Tulli, Turun hovioikeus, Ulkoasiainministeriö, Valtiokonttori, Valtioneuvoston kanslia, Valtori, Verohallinto ja Viestintävirasto. Joissain tapauksissa saatetaan myös anonymisoida tietoa, mikä ei ole lain perusteella salassa pidettävää, sillä tiedot haetaan automaattisesti tietyillä hakukriteereillä eri hankintayksiköiden aineistoista. (Tutki hankintoja 2017.)

4.4 Palvelun käyttö

Tutkihankintoja.fi –palvelu on suunnattu monelle eri kohderyhmälle, joten sen on mukautettava erilaisiin käyttötarkoituksiin ja oltava mahdollisimman helppokäyttöinen. Tässä osiossa tarkastellaan palvelun käyttömahdollisuuksia ja käytön sujuvuutta erilaisista näkökulmista. Tutkihankintoja.fi –palvelusta on otettu kuvakaappauksia havainnollistamaan erilaisia näkymiä ja tukemaan tekstiä. Tämän lisäksi osassa kuvakaappauksista on huomioitava asioita korostettu punaisella, jotta lukijan olisi helpompi huomata oleelliset asiat.

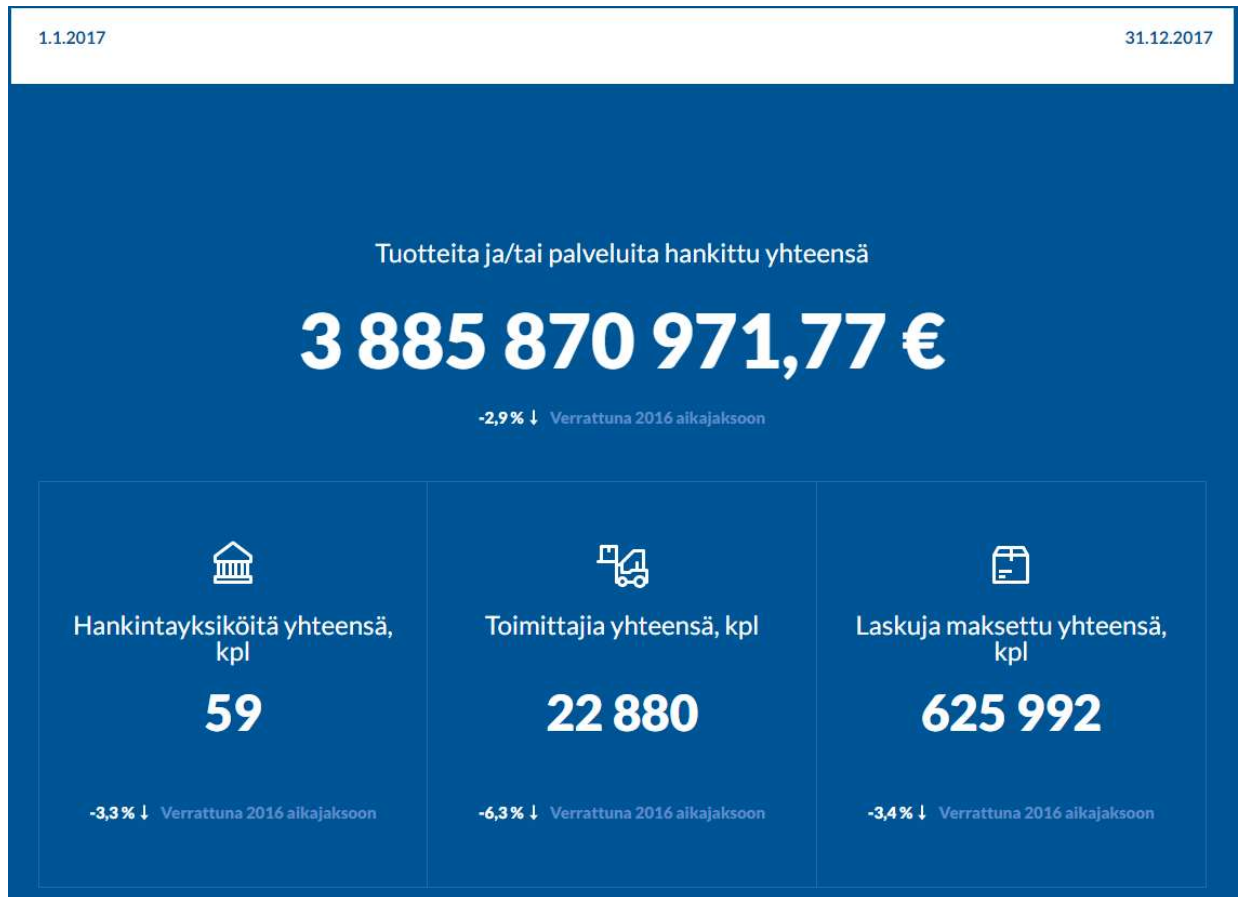
Sivuston alkunäkymä on todella selkeä ja pelkistetty. Valtion kustannuksia on mahdollista tarkastella kolmesta eri näkökulmasta (hankintayksiköt, toimittajat ja hankintakategoriat) ja näiden välillä on helppo navigoida näkymän ylälaudassa olevien linkkien kautta (katso kuvio 7). Lisäksi Tietoa palvelusta -linkki tarjoaa sivuston kävijälle tarkempaa tietoa palvelusta. Oikeaan ylälaitaan on myös liitetty hakuominaisuus jonka avulla voi etsiä itseään kiinnostavia asioita sivustolta. Hakuominaisuus ilmoittaa myös palvelun suosituimmat haut, joten samalla voi tarkastella mitkä asiat kiinnostavat muita kävijöitä. Hakukentän vierestä voi myös klikata sivuston näkyviin eri kieliversioina eli siis suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Etusivulla on mahdollista liikkua alaspäin, jolloin kävijä saa näkyviin erilaisia, lähes reaaliaikaisia koosteita valtion hankintojen tilanteesta, esimerkiksi laskujen kappalemäärät, suurimmat hallinnon alat ja hankintojen kustannukset kuukausittain. Pelkästään etusivun selailu tarjoaa jo paljon tietoa ja antaa hyvän kokonaiskuvan valtion hankinnoista.

Kuvio 7. Etusivun näkymä. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2017.)

4.4.1 Hankintoja yhteensä

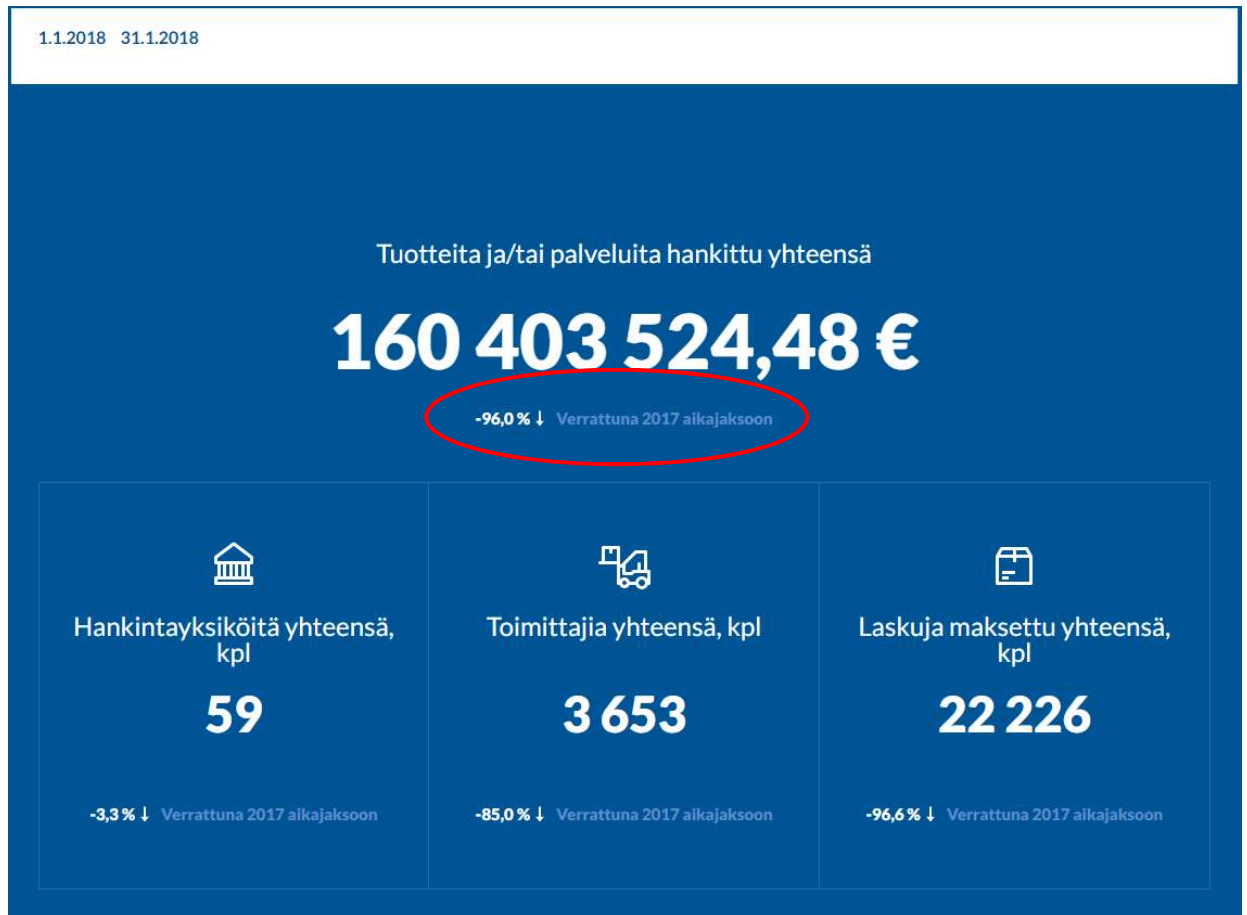
Etusivulla edetessä saadaan näkyviin valitun kirjanpito vuoden aikana hankittujen tuotteiden ja palvelujen yhteissumma sekä hankintayksiköiden, toimittajien ja laskujen kappalemäärät (katso kuvio 8). Kävijä voi siis tarkastella kuluvan tilivuoden lisäksi myös aiempia tilivuosia. Palvelussa on tiedot valtion hankinnoista vuodesta 2016 lähtien, joten sen pidemmältä ei sisältöä ole saatavilla. Summien ja kappalemäärien alle on merkitty myös vertailuprosentti, jotta voidaan verrata, paljonko hankintoja on tehty verrattuna edelliseen vuoteen. Kuvio 8 näyttää koko vuoden 2017 toteumatiedot.

Kuvio 8. Hankintoja yhteensä vuonna 2017. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

Kun vertailua tekee vuoden alussa, voi todeta, että vertailuprosentti lasketaan koko edellisvuoden perusteella. Laskuri ilmoittaa esimerkiksi, että rahaa on kulunut tänä vuonna (2018) 96,0 % vähemmän, kuin verrattuna 2017 aikajaksoon (katso kuvio 9). Tarkasteluajankohta on tammikuun loppu (31.1.2018), joten voidaan siis päätellä, että aikajaksolla tarkoitetaan koko vuotta 2017. Onko mielekästä vertailla vuoden 2017 tammi-joulukuun lukuja vuoden 2018 tammikuun lukuihin? Parempi vertailukohde olisi tarkastella tämän vuoden toteumaa verrattuna viime vuoden toteumaan juurikin samalta ajanjaksolta, toisin sanoen tammikuu 2017 verrattuna tammikuuhun 2018. Toisaalta kuukausittaiset vaihtelut voivat olla vuosittain suuriakin ja tämän lisäksi olisi huomioitava, että Tutkihankintoja.fi – palvelu päivittyy hieman viiveellä. Parempi ratkaisu voisi olla vertailu esimerkiksi kvartaaleittain. Aikajaksovertailun lisäksi voisi siis olla näkyvissä myös muita vertailuprosentteja, kuten vaikka tammikuun 2018 tilanne verrattuna vuoden 2017 ensimmäiseen kvartaaliin (Q1). Toisaalta kvartaalivertailu saattaa lähinnä kiinnostaa vain talouden ammattilaisia ja tavalliselle kansalaiselle tällainen tieto ei ole tarpeellinen. Erilaisista ammattitaustoista ja ihmisten kiinnostuskohteista johtuen palvelussa voisikin olla ominaisuus, mikä mahdollistaisi vertailukohteen valitsemisen oman mielenkiinnon mukaan. Kvartaaleita olisi myös kätevä hyödyntää aiemman tiedon tarkasteluun, sillä nyt on mahdollista saada koostetietoja ainoastaan kokonaisista vuosista, esimerkiksi koko vuodesta 2017. Olisi mielenkiintoista

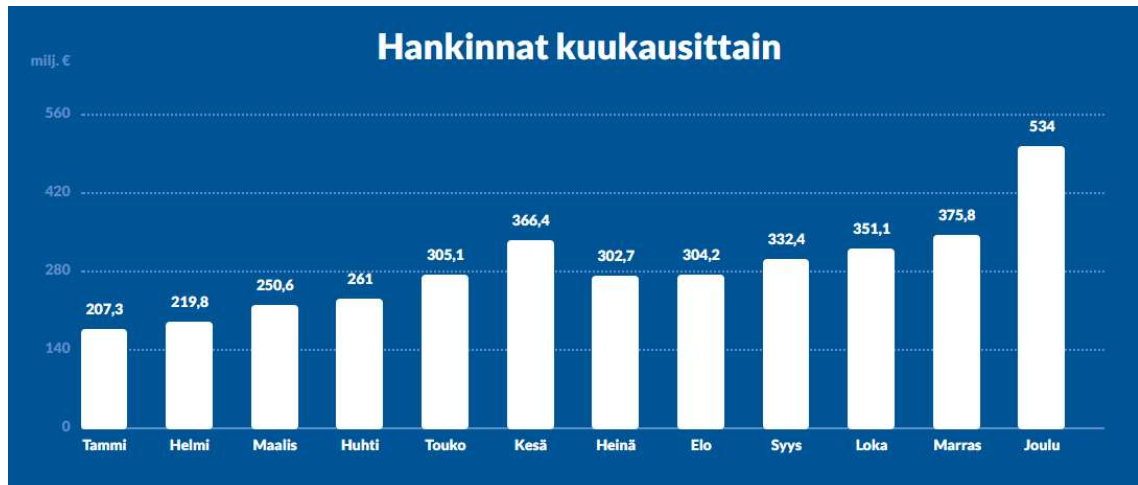
tutkia kaikkien hallinnonalojen koostetta myös kvartaalitasolla, eli palata vaikka tarkastelemaan miltä vuoden 2017 neljäs kvartaali (Q4) näyttää. Nyt ohjelma näyttää ainoastaan kumulatiivisen toteuman kahdeltatoista kuukaudelta. Päivämääräsuodattimen käyttö on käytävämpää hankintayksiköitä, toimittajia ja hankintakategorioita tarkasteltaessa, mutta yhtä joustava käyttö olisi toivottavaa myös etusivun koostetietoja selatessa.

Kuvio 9. Hankintoja yhteensä tammikuussa 2018. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

Hankintojen suuruusluokkia pystytään tarkastelemaan kuukausitasolla. Myös kuvio 10 on kuvakaappaus Tutkihankintoja.fi –sivuston etusivulta ja se näyttää valtion hankinnat euro-määräisesti koko vuoden 2017 osalta eri kuukausille jakautuneena. Kuviosta voi huomata, että eniten laskuja maksetaan loppuvuodesta erityisesti joulukuussa. Kolmanneksi eniten laskuja maksettiin kesäkuussa kirjanpito vuoden puolivälissä. Joulukuussa laskuja maksetaan tavallista enemmän ja yhtenä syynä saattaa olla esimerkiksi se, että ajankohtaan kohdistuu monien hankkeiden ja projektien loppulaskutusta. Pylväsdiagrammi tarjoaa mahdollisuuden vertailla valtionhallinnon kustannuksia eri kuukausien välillä ja graafisesti esitettynä sivuston käyttäjien on helpompi käsittää suurien summien eroja. Edellä mainittiin myös kvartaaleiden hyödyntäminen koostetietojen esittämisessä sekä vertailussa ja

tällainen kuukausittainen diagrammi mahdollistaa sen, että käyttäjä voi itse laskea to-
teumat kvartaaleittain. Palvelu voisi kuitenkin laskea ne itse automaattisesti, kun sellaista
tietoa kerran on jo olemassa sivustolla.

Kuvio 10. Hankinnat kuukausittain 2017. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

4.4.2 Keskiluvut

Etusivulla edetessä käyttäjä saa näkyviin myös mediaanitietoja: hankinnat toimittajalta ja laskun summa (kuvio 11). Tässä kohdassa on mahdollisuus avata kysymysmerkin kohdalta lisätietoa mediaanista, mutta se ei kuitenkaan kerro käyttäjälle mihin mediaanitietoa voisi hyödyntää tai mitä siitä voisi päätellä. Lisätieto tarjoaa ainoastaan mediaanin määritelmän. Herää kuitenkin kysymys, miten oleellinen tieto mediaani on yksinään tällaisessa palvelussa? Minkälaista lisäarvoa se tuottaa sivuston käyttäjälle? Tilastokeskuksen määritelmän mukaan mediaani on keskiluku, joka kertoo jakauman keskimmäisen havaintoarvon, kun havainnot ovat suuruusjärjestyksessä (Tilastokeskus 2018). Kaikkien valtion kirjainpitoyksiköiden vastaanottamat laskut on siis asetettu järjestykseen arvoltaan pienimmästä summasta suurimpaan ja sivusto laskee summien mediaanin eli tyypillisen arvon. Mediaani ei kuitenkaan anna käsitystä laskujen summien jakautumisesta eli esimerkiksi miten suuria laskuja maksetaan eniten. Ehkä siis mediaanin lisäksi olisi hyvä hyödyntää myös muita keskilukuja eli keskiarvoa ja moodia, jotta sivuston käyttäjä saisi kattavamman kokonaiskuvan tällaisista tunnusluvuista. Keskiarvo kuvaa muuttujan keskimääräisen arvon ja moodi yleisimmän arvon (Tilastokeskus 2018). Erityisesti esimerkiksi moodi voisi olla mielekäs tapa tarkastella millä summavälillä esiintyy eniten laskuja.

Kuvio 11. Mediaanitietoja vuonna 2017. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

4.4.3 Hallinnonalat

Etusivulle on koottu myös koosteet suurimmista hallinnonaloista (kuvio 12), toimittajista (kuvio 13) ja hankintakategorioista (kuvio 14). Kaikki kolme edellä mainittua kuvakaappausa on otettu vuoden 2017 perusteella. Voidaan huomata, että vuonna 2017 kolme suurinta hallinnonala olivat Liikenne- ja viestintäministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön, sekä Valtiovarainministeriön hallinnonalat. Tässä on hyvä huomioida se, että useimmiten hallinnonala kattaa monet kyseisen ministeriön alaisuudessa toimivat virastot (katso liite 1). Esimerkiksi Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan kuuluvat Ilmatieteenlaitos, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi sekä Viestintävirasto (Liikenne- ja viestintäministeriö 2018). Lisäksi hallinnonalaan kuuluu erilaisia valtio-omisteisia yhtiöitä. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan hankinnat olivat vuonna 2017 Tutkihankintoja.fi –sivuston mukaan valtionhallinnon suurimpia, hieman yli 1,1 miljardia euroa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala jäi toiseksi yli 800 miljoonan euron hankinnoillaan. Tällainen kuvaaja mahdollistaa eri hallinnonalojen vertailun ja antaa hieman käsitystä siitä, millaisiin kokonaisuuksiin valtio investoi eniten rahaa. Tässä kohtaa on myös mahdollista siirtyä tarkastelemaan lähemmin yksittäisiä hankintayksiköitä klikkaamalla kuvaketta ”kaikki hankintayksiköt”.

Kuvio 12. Suurimmat hallinnonalat 2017. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

Jos haluaa tarkastella kaikkia hankintayksiköitä esimerkiksi vuodelta 2017, on muistettava suodattaa hakunäkymä halutulle aikajaksolle. Jos siis etusivua tarkastelee vuoden 2017 perusteella, ei valinta säily siirryttäessä kohtaan ”kaikki hankintayksiköt”. Palvelu näyttää automaattisesti kuluvan vuoden tiedot. Haussa voi tehdä rajauksia aikavälin lisäksi myös esimerkiksi virastokohtaisesti tai vaikka hankintakategorian mukaan (tarkemmin suodattimen käyttöä käsitellään kohdassa 4.4.5 Hankintakategoriat). Suurimpia hankintayksiköitä on mahdollista tarkastella virastotasolla, esimerkiksi vuonna 2017 suurin hankintayksikkö oli Liikennevirasto, jonka hankinnat ylsivät yli miljardiin euroon. Valtion suurin hankkija on kuitenkin oletettavasti Puolustusvoimat, mutta koska kyse on puolustus- ja turvallisuussektorin viranomaisesta, ovat hankintatiedot salaisia (katso kohta 4.3).

4.4.4 Toimittajat

Suurimmat toimittajat on esitetty graafisesti suuruusjärjestyksessä sen perusteella, paljonko toimittaja on laskuttanut valtiolta. Kuvioista voi todeta heti, että esimerkiksi kaksi suurinta toimittajaa ovat molemmat valtion omistamia organisaatioita. Senaatti-kiinteistöt vastaa toimitiloista, joten kyseiselle toimittajalle maksetut hieman yli 300 miljoonaa liittyvät pitkälti vuokriin ja kiinteistöjen kunnossapitoon (Senaatti 2018). Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori puolestaan tarjoaa valtionhallinnolle tarvittavat ICT-palvelut ja siltä ostettiinkin vuonna 2017 noin 200 miljoonan euron edestä kyseisiä palveluita (Valtori 2017). Tässä kohdassa pääsee myös halutessaan tutustumaan kaikkiin toimittajiin tarkemmin valitsemalla ”kaikki toimittajat” –kuvakkeen. Suurimpiin toimittajiin tuskin tulee vuosittain suuria muutoksia, sillä kaikki valtion virastot ostavat määrätty palvelut valtiomisteisilta yhtiöiltä ja organisaatioilta, esimerkiksi juuri Senaatilta ja Valtorilta. Tässäkin

toimittajavertailussa voisi olla erikseen oma kuvaajansa sellaisille yrityksille, joissa valtio ei ole omistajana. Tämä tarjoaisi hyvää tietoa siitä, minkä alan yrityksiltä valtio enimmäkseen ostaa tuotteita ja palveluita. Sivuston käyttäjän ei tällöin tarvitsisi erikseen tutkia mitkä yhtiöt ovat valtion omistuksessa ja mitkä eivät, vaan vertailua pystyisi tekemään myös suoraan yksityisten firmojen kesken.

Kuvio 13. Suurimmat toimittajat 2017. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

Toimittajia pääsee tarkastelemaan lähemmin valitsemalla kohdan ”kaikki toimittajat”. Näkyviin tulee erilaisia koostetietoja toimittajista ja käyttäjällä on myös mahdollisuus porautua tarkemmin eri toimittajia koskeviin hankintatietoihin. Listasta voi valita haluamansa toimittajan ja saada näkyviin koostetietoja kyseisestä toimittajasta; esimerkiksi mille hankintayksikölle palveluita myydään eniten tai mihin hankintakategoriaan toimittajalta ostetut hankinnat enimmäkseen kuuluvat. Tässäkin näkymässä on mahdollista suodattaa tietoja eri kirjanpitokausilta. Palvelu mahdollistaa myös toimittajien tarkastelun laskutasolla, sillä palvelusta pystyy katsomaan yksittäisten laskujen summia sekä tiedon hankintatilistä ja esimerkiksi hankintayksiköstä. Listausta voi suodattaa haluamansa tiedon perusteella: päivämäärän, hankintatilin, hankintakategorian, hankintayksikön, hallinnonalan, laskun tunnisteen tai summan mukaan.

4.4.5 Hankintakategoriat

Vertailu suurimpien hankintakategorioiden suhteen on myös mielenkiintoinen, sillä kuvio näyttää hyvin miten ylivoimainen kategoria Väylähankkeet on yli 1,3 miljardin euron kustannuksilla (katso kuvio 14). Se on noin puolet enemmän kuin toiseksi suurin hankintakategoria: ICT-hankinnat, reilusti yli 600 miljoonaa euroa. Kustannuksia syntyy myös runsaasti hallinnollisista palveluista, toimitiloista sekä erilaisista asiantuntija- ja tutkimuspalveluista.

Kuvio 14. Suurimmat hankintakategoriat 2017. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

Kun siirrytään tarkastelemaan hankintakategorioita tarkemmin, on muistettava suodattaa näkyviin halutun ajankohdan tiedot. Palvelu antaa automaattisesti näkyviin kuluvaan vuoteen sen hetken toteuman. Suodattamalla näkyviin vuoden 2017, voidaan tarkastella kyseisen vuoden hankintoja hankintakategorioittain. Tässä vaiheessa on mahdollista myös porautua tarkastelemaan syvemmin jotain haluttua hankintakategoriaa, esimerkiksi väylähankkeita. Siirryttäessä uuteen näkymään palvelu tarjoaa väylähankkeiden tarkasteluajaksi kuluvaan vuoteen tarkastelupäivään asti. On siis taas muistettava tehdä suodatus, jos halutaan tarkastella vuotta 2017. Suodattaessa on myös huomioitava, että vaikka vuoteen muuttaa pudotusvalikosta vuoteen 2017, muuttaa palvelu suodattimen alku- ja loppupäivämääristä ainoastaan vuoteen (katso kuvio 15). Koko vuoteen tietojen saamiseksi näkyviin on siis muistettava muuttaa loppupäivämäärä vuoteen 31.12.2017. Suodattimessa alaspäin siirryttäessä on myös mahdollista valita suodatinarvoiksi hallinnonaloja, hankintayksiköitä tai toimittajia.

Väylähankkeet

Suodata tietoa

AIKAVÄLI

VUOSI

ALKU

LOPPU

Kuvio 15. Hankintakategorian suodattaminen päivämäärän mukaan. Kuvakaappaus. (Tutki hankintoja 2018.)

Suodatinominaisuus palvelussa toimii samalla periaatteella riippumatta tarkastelun kohteesta; tarkasteleeko hankintayksiköitä, toimittajia vai hankintakategorioita. Vaikka suodatuksen on tehnyt etusivulla, eivät tiedot säily uuteen näkymään siirryttäessä, vaan suodatus on aina muistettava tehdä uudestaan. Tässä on tietenkin riskinä se, että jos yrittää tutkia yksityiskohtaisemmin esimerkiksi eri virastojen hankintoja ja vertailla niitä keskenään, saattaa suodattaminen unohtua jostain näkymästä. Helpompaa olisi, jos aikajakson voisi suodattaa jo etusivulla ja suodatin ”liikkuisi” palvelun käyttäjän mukana eri näkymiin ja sitä voisi aina halutessaan muuttaa.

4.5 Johtopäätökset palvelusta

Tutkihankintoja.fi on tarkkaan suunniteltu ja hyvin toteutettu palvelu, jota on ollut toteuttamassa ammattitaitoiset ihmiset. Valtio käyttää talouden hallinnassa vielä tällä hetkellä useita järjestelmiä, mutta ostolaskut käsitellään ja arkistoidaan pääosin yhdessä järjestelmässä, Rondossa. Tällainen hankintadataa julkaiseva palvelu on mahdollista toteuttaa ostolaskuilta saatavilla tiedoilla ja Rondo tallentaakin tiedon laskun toimittajasta, tilaajan kirjanpitoyksiköstä ja käytetystä liikekirjanpidon tilistä joka osaltaan määrittää hankintakategorian. Kaiken tarvittavan datan saa siis kerättyä yhdestä ostolaskujärjestelmästä ja palvelu hyödyntääkin tätä kerättyä hankintadataa hämmästyttävän monipuolisesti. Yhden järjestelmän käyttö helpottaa varmasti niin datan keräämistä kuin käsittelyäkin, kun kaikki tieto on jo valmiiksi yhtenäisessä muodossa. Valtionhallinnossa ollaan kuitenkin luopumassa Rondosta lähivuosina (samoin kuin Tilaustenhallintajärjestelmästä Tilhasta) ja tilalle on tulossa Handi-hankkeen myötä yhdistetty tilaus- ja laskujärjestelmä. Tämä uudistus luo varmasti omanlaisia muutoksia myös Tutkihankintoja.fi –palveluun, sillä sen lisäksi

että vanha hankintatieto löytyy Rondosta ja uudempi tulevasta yhteisjärjestelmästä, on yhteisjärjestelmän tietosisältö aiempaa laajempi. Tutkihankintoja.fi –palvelu omaa siis hyvän kehitys- ja laajentamispotentiaalin niin käytettävyydessään kuin tietosisällössäänkin.

Kaikin puolin palvelu on helppokäyttöinen ja erilaisen tiedon etsintä on melko sujuvaa. Palvelua voi myös helposti hyödyntää erilaisiin tarkoituksiin. Esimerkiksi yritykset voivat tarkastella tietyn hankintakategorian perusteella mitkä virastot tai organisaatiot ovat suurimpia hankkijoita ja löytää näin potentiaalisia asiakkaita itselleen. Toisaalta palvelu sopii myös yksityishenkilön käyttöön, sillä esimerkiksi yksittäinen kansalainen voi käydä tarkastelemassa millaisiin hankintoihin virastot käyttävät eniten määrärahoja tai selvittää millainen organisaatio on jonkin tietyn yrityksen tai yhtiön suurin asiakas. Myös media voi hyödyntää palvelua ja tuoda valtionhallinnosta esiin erilaisia asioita kansalaisten tietoisuuteen. Palvelussa on myös ohjeet mahdollisiin yhteydenottoihin, jotta käyttäjät voivat tarvittaessa kysyä tarkennusta itseään kiinnostavista tai askarruttavista asioista. Palvelun käytöstä on mahdollista kysyä suoraan ylläpidosta vastaavilta henkilöiltä, mutta esimerkiksi tarkemmat tiedustelut hankintoja koskien kehotetaan esittämään hankinnasta vastaavalle kirjanpitoyksikölle (Handi 2018). Palvelun toiminnassa ja käytettävyydessä on varmasti vielä kehitettävää, mutta nykyinen versio toimii hyvin ja käyttö on melko vaivatonta. Kehitysideoita palveluun on mainittu jo aiemmin sivustoa esitellessä, mutta seuraavaan pohdinta-osioon on nostettu kolme oleellisinta kehitysideaa. Kehitysideat voisi esitellä palautteena Tutkihankintoja.fi –palvelusta vastaaville henkilöille suunnilleen samassa muodossa, kuin ne on esitelty tässä opinnäytetyössä.

5 Pohdinta

Tässä osiossa arvioidaan Tutkihankintoja.fi -sivuston kehitysideoita. Lisäksi käsitellään opinnäytetyön onnistumista tavoitteiden saavuttamisessa sekä työn hyödyllisyyttä ja mahdollisia kehityskohteita. Olisiko työ pitänyt rajata eri tavalla tai olisiko näkökulma voinut olla nykyistä kapeampi? Millaisia taustatietoja opinnäytetyön lukija tarvitsee työtä ymmärtääkseen? Onko väliotsikoinnissa onnistuttu ja helpottaako se lukijaa ymmärtämään opinnäytetyön kokonaisuutta? Olisiko haastattelu asiantuntijan kanssa luonut lisäarvoa työlle? Tässä osiossa esitetään ideoita myös työn mahdolliseen jatkotyöstämiseen, sekä arvioidaan laatijan omaa toimintaa opinnäytetyöprosessissa kohdassa 5.4 Itsearviointi.

5.1 Kehitysideat Tutkihankintoja.fi -palveluun

Tutkihankintoja.fi on pitkällisen asiantuntijatyön tulos ja se on rakennettu helppokäyttöiseksi palvelemaan erilaisten käyttäjien tarpeita. Palvelua käyttäessä voi kuitenkin törmätä ominaisuuksiin, joissa löytyisi parannettavaa ja kehitettävää. Tässä opinnäytetyössä mainitut kehitysideat ovat kirjoittajan omia näkemyksiä ja on hyvä huomioida, että joissain tapauksissa taustalla saattaa olla jokin hyvin perusteltu syy, minkä vuoksi palvelun kehittäjät ovat päätyneet johonkin tiettyyn ratkaisuun.

5.1.1 Vertailuprosentit

Etusivun koostetietoihin on merkitty näkyviin vertailuprosentti, jonka palvelu laskee aina tarkasteluvuotta edeltävän vuoden suhteen. Vertailu koko edellisvuoden ja kuluvan vuoden välillä ei ole kuitenkaan kovin mielekäästä, vaan prosenttiluvut ovat hieman harhaanjohtavia. Prosentti kertoo siis tarkastelun ajankohtaan asti toteutuneiden arvojen suhteen edellisvuoden koko toteumaan. Vertailun pitäisi ennemminkin tapahtua saman kaltaisten aikajaksojen kesken – esimerkiksi kuukausittain tai kvartaaleittain: helmikuu 2018 verrattuna helmikuuhun 2017, tai vuoden 2018 Q1 verrattuna vuoden 2017 Q1. Vertailuprosentin avulla olisi tällöin kätevää seurata onko rahaa käytetty edellisvuotta enemmän vai vähemmän esimerkiksi juuri vuoden alussa. Palvelusta pystyy katsomaan tietoja kuukausitasolla, sillä hankintayksiköitä, toimittajia tai hankintakategorioita tarkastellessa suodattaminen onnistuu myös lyhyillä aikajaksoilla. Luultavasti vertailuprosenttikin olisi näin ollen laskettavissa hieman täsmällisemmällä aikarajauksella. Tällä hetkellä kyseisestä prosentista on hyötyä lähinnä kahden kokonaan toteutuneen kirjanpitovuoden vertailussa. Palvelua voisi näiltä osin kehittää niin, että vertailuprosentti laskettaisiin aina edellisen vuoden toteumasta siinä suhteessa kalenterivuotta, kun tarkasteluajankohtana ollaan menossa.

Vertailuprosentin saisi parhaiten ehkä toimimaan niin, että etusivun koostetietoihin saataisiin tarkempi suodatinominaisuus. Silloin pelkästään suodattamalla aikahaarukkaa haluumakseen, voisi saada näkyviin luotettavan vertailuprosentin.

5.1.2 Suodatinominaisuus

Etusivulla suodattaminen on mahdollista ainoastaan kokonaisten vuosien perusteella. Aikajaksoja ei siis voi rajata lyhyemmiksi. Palvelua voisikin kehittää niin, että jo koostetiedoissa pystyisi porautumaan lähemmin johonkin tiettyyn aikaväliin. Suodatin mahdollistaa tällaisen yksityiskohtaisemman aikavälitarkastelun hankintayksiköitä, toimittajia tai hankintakategorioita tarkasteltaessa, joten sama käytäntö olisi varmasti mahdollista ottaa käyttöön myös etusivulla. Toinen kehitysehdotus suodatinominaisuuteen koskee suodattimen nollautumista aina uuteen näkymään siirryttäessä. Suodattaminen on nykyisessä versiossa muistettava tehdä aina uudestaan näkymästä toiseen siirryttäessä, sillä palvelu ei muista käyttäjän aiempaa valintaa. Tämä on hieman haitallinen ominaisuus esimerkiksi silloin kun halutaan vertailla erilaisia tietoja keskenään ja osasta tarkastelun kohteista unohtuvat suodatinarvot. Suodatinominaisuutta voisi kehittää niin, että sivuston reunassa olisi koko ajan suodatintiedot näkyvissä näkymästä toiseen siirryttäessä. Ideana olisi siis, että suodatin ei nollaantuisi aina uuteen näkymään siirryttäessä vaan muistaisi valitut arvot. Tämän ominaisuuden voisi myös rajata koskemaan ainoastaan aikavälin rajausta, sillä erilaista tietoa suodattaessa saattavat muut suodatinarvot vaihdella paljonkin.

5.1.3 Keskiluvut

Tällä hetkellä palvelu hyödyntää keskiluvuista ainoastaan mediaanitietoa. Hankinnat toimittajalta sekä laskun summa ovat esitettyinä mediaanitietona, mutta tällaisessa palvelussa voisi olla hyödyllistä käyttää myös muita keskilukuja. Keskiarvo ja moodi voisivat siis olla kiinnostavia tunnuslukuja mediaanin rinnalla. Tällöin käyttäjä voisi saada hieman laajemman kokonaiskuvan esimerkiksi laskujen summista. Toisaalta keskilukujen käyttö ei vaikuta lukeutuvan palvelun tärkeimpiin ominaisuuksiin, sillä ne kiinnostavat luultavasti vain murto-osaa palvelun käyttäjistä. Niitä ei myöskään hyödynnetä kovin laajasti; tällä hetkellä on saatavilla ainoastaan mediaanitieto kahdesta aiheesta, vaikka tietoa voisi hyödyntää muillakin osa-alueilla. Kehitysideana onkin, että keskiluvut otettaisiin laajempaan käyttöön, eli voitaisiin hyödyntää kolmea eri keskilukua ja mahdollistaa niiden tarkastelu myös esimerkiksi toimittaja- tai hankintayksikkökohtaisesti. Toisin sanoen siis palvelun käyttäjä voisi katsoa minkä suuruisia laskuja tietty toimittaja lähettää eniten tai mikä on tarkasteltavan viraston keskimääräinen laskusumma. Keskiluvut toimisivat hyvänä lisänä muun tiedon tueksi.

5.2 Kehittämisehdotukset opinnäytetyöhön

Opinnäytetyön rakenne on mietitty tarkkaan ja työn painopisteet ovat selkeät. Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma on työn keskeisenä aiheena ja hankkeesta on vielä valittu tietty alaprojekti tarkempaan tarkasteluun. Jos miettii työn rakennetta ja rajoituksia, tulee ensimmäisenä mieleen, olisiko painopisteen pitänyt olla vielä enemmän Handi-hankkeessa? Opinnäytetyö on laadittu siten, että oletetaan lukijan olevan melko tietämätön julkisten hankintojen periaatteista ja hankintalain sisällöstä. Sen vuoksi työssä on aluksi käsitelty julkisten hankintojen perustietoutta sekä hankinnasta maksuun –prosessin sisältöä. Vasta ”pohjustuksen” jälkeen siirrytään itse Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmaan. Opinnäytetyön olisi siis voinut laatia myös pelkästään Handi-hankkeesta eli olettaa, että lukijalla on jo pohjatietoutta julkisista hankinnoista ja talousprosesseista. Toisaalta julkiset hankinnat ja Hankinnasta maksuun –prosessi liittyvät vahvasti Handi-hankkeeseen ja aiheita ei ole opinnäytetyössä käsitelty kovinkaan syvällisesti. Ne eivät siis vie huomiota työn pääaiheelta, vaan auttavat lukijaa pääsemään kiinni aiheeseen.

Vaikka työn rakenne onkin mietitty tarkkaan, voisi se olla kuitenkin hieman selkeämmin esitettynä. Sisällysluettelo saattaa ensisilmäykseltä vaikuttaa hieman sekavalta, sillä opinnäytetyö sisältää paljon alaotsikoita ja kyseiset otsikot olisi ehkä joissain tapauksissa voitu nimetä hieman eri tavalla. Työssä on kuitenkin päädytty pitämään nykyinen otsikointi, sillä kun opinnäytetyötä lukee eteenpäin, aukeavat alaotsikot lukijalle paremmin ja ne auttavat jäsentelemään tekstiä ja tietoa. Sisällysluetteloon olisi saanut lisää selkeyttä myös sillä, että olisi keskittynyt enemmän Handi-hankkeeseen ja jättänyt julkisten hankintojen perustietouden vähemmälle, kuten aiemmin jo ehdotettiin. Opinnäytetyö on kuitenkin nykyisessä muodossaan juuri sen takia, että sitä voisivat lukea myös sellaiset henkilöt, joilla ei välttämättä ole talousalan koulutusta. Tutkihankintoja.fi on tarkoitettu myös tavallisten kansalaisten käyttöön, eikä palvelua käytettäessä tarvitse välttämättä olla suurempaa taloustietoutta taustalla. Tämä opinnäytetyö on laadittu samalla mentaliteetilla eli kuka tahansa voisi lukea työn ja silti ymmärtää millaisesta kokonaisuudesta on kysymys.

Viimeisenä kehittämisehdotuksena voidaan mainita opinnäytetyön lähdeaineiston laajentaminen. Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmasta ei ole olemassa kirjallisuutta, vaan lähes kaikki tieto on sähköisessä muodossa. Tästä johtuen suurin osa lähteistä on internetsivuja, ja kirjallisuutta on käytetty vain niukasti. Tämä ei sinänsä ole mikään huono asia, sillä työn aiheena on digitalisaatio ja siksi onkin luontevaa, että kerätty tieto on myös digitaalisessa muodossa. Myös aiheen tuoreus vaikuttaa siihen, ettei sopivaa kirjallisuutta ole vielä saatavilla. Prosessin edetessä heräsi ajatus siitä, että työssä olisi voinut hyödyn-

tää haastattelua esimerkiksi joltain Handi-hankkeessa mukana olevalta henkilöltä. Alkuperäiseen suunnitelmaan haastattelua ei otettu mukaan. Vaihtoehtona olisi myös ollut tehdä opinnäytetyö toimeksiantona, mutta koska tekijällä oli halu laatia työ itseohjautuvasti, ei toimeksianto-tyyppinen opinnäytetyö herättänyt kiinnostusta. Opinnäytetyön laatiminen omien näkemysten ja pohjatietojen perusteella oli luontevaa, mutta silti haastattelun tai haastattelujen järjestäminen olisi varmasti ollut mahdollista. Toisaalta haastattelun pois jättäminen työstä ei välttämättä heikennä työn laatua, sillä nyt työn laatijalla on ollut mahdollisuus tuoda omia näkemyksiään esiin Tutkihankintoja.fi –palvelusta ja esimerkiksi sivuston kehitysideoita perustuvat puhtaasti käyttäjän näkemyksiin – ei siis esimerkiksi palvelun laatijan ajatuksiin. Tietenkin haastattelun avulla olisi saanut kerättyä tietoa esimerkiksi siitä, miksi Tutkihankintoja.fi -palvelun ominaisuuksissa päädyttiin tietynlaiseen ratkaisuun. Onko esimerkiksi joitain tässä työssä esitettyjä kehitysideoita mietitty työryhmässäkin, mutta niistä on luovuttu perustelluista syistä. Tämän opinnäytetyön kannalta haastattelu ei kuitenkaan ollut välttämätön, sillä tarkoituksena oli esitellä Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmaa, sekä Tutkihankintoja.fi -palvelua. Haastattelu voisi olla mielekkäämpi vaihtoehto siinä tapauksessa, jos opinnäytetyötä lähdetäisiin jatkotyöstämään.

5.3 Jatkotyöstämisen mahdollisuudet

Opinnäytetyö on erittäin ajankohtainen, sillä Suomen valtio panostaa tällä hetkellä huomasti juuri digitalisaatioon ja pyrkii olemaan edelläkävijä esimerkiksi automatisoinnin ja robotiikan saralla. Varsinkin taloushallintoon on omaksuttu paljon uusia digitalisaation mukanaan tuomia käytäntöjä ja toimintatapoja, joilla pyritään tehostamaan työskentelymenetelmiä ja luomaan säästöjä. Tutkihankintoja.fi on ollut toiminnassa vasta vuoden 2017 syyskuusta alkaen, joten se on vielä tavallaan kokeiluvaiheessa. Tässä opinnäytetyössä esitetään parannusehdotuksia kyseiseen julkiseen hankintadatapalveluun ja siksi työ voisi hyödyttää niin palvelun käyttäjiä kuin sen ylläpitäjiäkin. Parannusehdotuksia voisi käsitellä vieläkin yksityiskohtaisemmin ja laajemmin esimerkiksi jossain jatkotyössä. Jos siis aiheita haluaisi lähteä syventämään, voisi järjestää haastatteluita esimerkiksi Tutkihankintoja.fi – palvelusta vastaavien henkilöiden kanssa ja laatia yksityiskohtaisemman listauksen palvelun parannusehdotuksista tai jopa suunnitelman parannusten toteuttamiseksi. Ehkä aiheesta voisi myös tehdä käyttäjätutkimuksen ja selvittää miten erilaiset käyttäjät kokevat sivuston käytön ja palvelun hyödyllisyyden. Kun parannusehdotuksia olisi tarpeeksi ja monesta näkökulmasta, voitaisiin sivustoa muokata ja kehittää entisestään. Käyttökokemus paranisi ja palvelu huomioisi vieläkin enemmän erilaisten käyttäjien tarpeita.

On myös mielekästä pohtia Tutkihankintoja.fi kaltaisen palvelun kansainvälistä potentiaalia ja leviämismahdollisuuksia. Suomi on ensimmäinen valtio maailmassa, joka on ottanut käyttöönsä julkisen hankintadatapalvelun. Tietenkin valtionhallintomme digitalisoituminen

on jo itsessään todella edistyksellistä ja kehitys lisääntyy jatkuvasti. Mikään ei periaatteessa estä myös muita valtioita seuraamasta perässä. Tutkihankintoja.fi -palvelun kaltaisesta sivustosta ovat varmasti kiinnostuneet ainakin muut pohjoismaat, jotka ovat tunnettuja vakaasta hallinnostaan ja demokraattisista toimintatavoistaan. Aiheesta voisi laatia monia erilaisia ohjeistuksia ja selvityksiä koskien Suomen valtion toimintatapoja. Avoimuutta lisäämällä voitaisiin vähentää korruptiota ja lisätä luottamusta hallintoon muuallakin maailmassa.

5.4 Itsearviointi

Tämän opinnäytetyön laatiminen aloitettiin suunnitelman luomisella ja aikataulun luonnostelulla. Suunnitelman laatimiseen meni kokonaisuudessaan useampi päivä, sillä se vaatii tarkkaa pohdintaa. Kyseessä ei ollut toimeksianto, joten aiheen valinta ja rajaaminen olivat täysin opinnäytetyön tekijän vastuulla. Omia mielenkiinnonkohteita tarkastellen ja erilaisia vaihtoehtoja ideoiden päädyttiin käsittelemään työn pääaiheena Hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmaa. Työn edetessä suunnitelmaa ei lopulta seurattu kovin tarkasti, sillä alkuperäiseen ideaan tuli joitakin muutoksia ja aihe myös muokkautui hieman prosessin aikana. Tutkihankintoja.fi -sivuston tarkastelu oli alusta asti työn keskeisenä ideana, mutta lähestymistavaksi nykyinen malli valikoitui vasta työn aloittamisen jälkeen. Vaikka suunnitelmassa ei siis pitäydytty täysin, on sitä kuitenkin seurattu riittävästi ja prosessin aikana tapahtunut kehitys työn rakenteessa ja työskentelytavoissa on ollut lähinnä myönteistä. Myös aikataulussa on pysytty hyvin. Aikataulusta tehtiin tarkoituksella väljä, jotta kaikille osa-alueille jäisi tarpeeksi laatimisaikaa ja kiire ei pääsisi vaikuttamaan työn laatuun ja tekijän näkemyksiin aiheajajauksista.

Opinnäytetyön rakenne määriteltiin pääpiirteittäin jo suunnitteluvaiheessa, mutta lopullisessa työssä on ollut haastavaa pitää rajaus tiiviinä ja oikeassa asiassa. Aiheen rajaus olisi siis ehkä voitu tehdä suunnitteluvaiheessa vielä tiukemmin, sillä kun aiheelle antoi tavallaan mahdollisuuden elää työn edetessä, oli vaarana kirjoittaa asian vierestä ja lähteä ”rönsyilemään”. Tekstin ylimääräiseltä muokkaamiselta, tiivistämiseltä ja kappaleiden poistamiselta oltaisiin vältytty, jos suunnitelma olisi laadittu vieläkin yksityiskohtaisemmin ja sitä olisi seurattu tiukemmin. Kuitenkin tekijän työskentelytapoja ja persoonaa ajatellen, olisi liian tiukka suunnitelma ja sen seuraaminen ehkä aiheuttanut turhaa ahdistusta. Työskentelytapa sopi siis tämän opinnäytetyön laatimiseen hyvin, vaikka siitä aiheutuikin hieman ylimääräistä työtä. Opinnäytetyö on laadittu raportointiohjeiden mukaisesti, mutta silti omia näkemyksiä seuraten. Tekijä on erityisen tyytyväinen valintaansa olla tekemättä työtä toimeksiantona, sillä työn on saanut laatia kiinnostavasta aiheesta juuri halutunlaiseksi.

Tekijä kokee opinnäytetyön olevan looginen kokonaisuus ja se vastaa melko hyvin sitä näkemystä, mikä työstä oli olemassa suunnitteluvaiheessa. Aiheen valinnassa ja rajauksessa onnistuttiin hyvin, sillä kyseessä on ajankohtainen kokonaisuus, mistä valittiin tekijää kiinnostava osa-alue tarkempaan tarkasteluun. Tiedonhaussa on onnistuttu hyvin ja siinä on kehitytty lisää. Lähdeviittaukset on laadittu harkiten ja huolella, joten työtä voidaan pitää uskottavana ja asiantietoon perustuvana. Opinnäytetyöprosessissa on myös hyödynnetty sekä opinnoissa opittua, että työssä omaksuttua tietotaitoa. Monissa työn vaiheissa on jouduttu soveltamaan jo ennestään opittua, sekä syventämään osaamista monien aihealueiden suhteen. Opinnäytetyöprosessin kautta tekijä on saanut todella paljon uutta tietoa ja laajentanut omaa kokonaiskuvaansa valtionhallinnosta. Työ on tekijälle erityisen hyödyllinen työuran suhteen, sillä aihe on ajankohtainen ja jatkuvasti esillä työpäivän arjessa. Hyvin laadittu opinnäytetyö avaa myös mahdollisuuksia jatko-opinnoissa sekä tulevaisuudessa valtiolle työllistyessä.

Lähteet

Eskola, S., Kiviniemi, E., Krakau, T. & Ruohoniemi, E. 2017. Julkiset hankinnat. Alma Talent. Helsinki.

FIBS 2017. Historia. Luettavissa: <http://www.fibsry.fi/fi/fibs/historia>. Luettu: 30.12.2017.

FIBS 2017. Yritysvastuu. Luettavissa: <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuusa-nasto>. Luettu: 30.12.2017.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Hankintadata. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/hankintadata/>. Luettu: 5.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Hankintatoimi palveluna. Luettavissa: https://www.handi.fi/tehtavat/hankintatoimi_palveluna/. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Kilpailutus. Luettavissa: <https://www.handi.fi/kilpai-lutus/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Laskuautomaatio. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/laskuautomaatio/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Liittyvät projektit. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/liittyvat/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Muutosjohtaminen. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/muutosjohtaminen/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Palvelu. Luettavissa: <https://www.handi.fi/palvelu/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Rikosrekisteritiedot. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/rikosrekisteritiedot/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Suunnittelu. Luettavissa: <https://www.handi.fi/suunnittelu/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2017. Tavoitteet. Luettavissa: <https://www.handi.fi/handi-ohjelma/tavoitteet/>. Luettu: 20.10.2017.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Tehtävät. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehta-vat/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Tietoa palvelusta. Luettavissa: <https://tutkihankin-toja.fi/tietoa-palvelusta>. Luettu: 5.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Toimittajalanseeraus. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/toimittajalanseeraus/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Toimittajatietopalvelu. Luettavissa: <https://www.handi.fi/tehtavat/toimittajatietopalvelu/>. Luettu: 25.1.2018.

Handi – hankintojen digitalisointi 2017. Tutki hankintoja. Luettavissa: <http://www.handi.fi/tutkihankintoja-fi-julkaistu/>. Luettu: 22.10.2017.

Handi – hankintojen digitalisointi 2018. Uutiset. Luettavissa: <https://www.handi.fi/?s=tutki+hankintoja>. Luettu: 5.1.2018.

Hankinnat 2017. Mikä on julkinen hankinta? Luettavissa: <http://www.hankinnat.fi/fi/mika-julkinen-hankinta>. Luettu: 12.11.2017.

Hankinnat 2017. Hankintojen periaatteet. Luettavissa: <http://www.hankinnat.fi/fi/mika-julkinen-hankinta/hankintojen-periaatteet>. Luettu: 12.11.2017.

Hankinnat 2017. Kynnysarvot. Luettavissa: <http://www.hankinnat.fi/fi/mika-julkinen-hankinta/kynnysarvot>. Luettu: 26.11.2017.

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Talentum.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 29.12.2016/1397.

Liikenne- ja viestintäministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <https://www.lvm.fi/hallinnonala>. Luettu: 29.1.2018.

Maa- ja metsätalousministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <http://mmm.fi/hallinnonala>. Luettu: 29.1.2018.

Oikeusministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <http://oikeusministerio.fi/hallinnonala>. Luettu: 29.1.2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <http://minedu.fi/hallinnonala>. Luettu: 29.1.2018.

Senaatti 2018. Tietoa Senaatista. Luettavissa: <https://www.senaatti.fi/tietoa-senaatista/>. Luettu: 29.1.2018.

Sisäministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <http://intermin.fi/ministerio/hallinnonala>. Luettu: 29.1.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <http://stm.fi/hallinnonala>. Luettu: 28.1.2018.

Talousverkko 2018. Sähköisen taloushallinnon hyödyt. Luettavissa: <https://www.talousverkko.fi/sahkoisen-taloushallinnon-hyodyt/>. Luettu: 23.1.2018.

Tilastokeskus 2018. Käsitteet, keskiluvut. Luettavissa: <http://www.stat.fi/meta/kas/keskiluvut.html>. Luettu: 22.1.2018.

Tilastokeskus 2018. Käsitteet: mediaani. Luettavissa: <http://www.stat.fi/meta/kas/medi-aani.html>. Luettu: 22.1.2018.

Transparency International 2018. Corruption Perceptions Index 2017. Luettavissa: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017. Luettu: 22.2.2018.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Konsernin virastot, yhtiöt ja rahastot. Luettavissa: <http://tem.fi/konsernin-virastot-ja-laitokset>. Luettu: 29.1.2018.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Julkiset hankinnat. Luettavissa: <http://tem.fi/julkiset-hankinnat>. Luettu: 12.11.2017.

Valtiokonttori 2018. Talous- ja henkilöstöhallinnon prosessikartta. Luettavissa: file:///C:/Users/L998966/Downloads/Taha_heha_prosessikartta_2018.pdf. Luettu: 2.2.2018.

Valtiokonttori 2017. Valtion taloushallinnon prosessit. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Virastoille_ja_laitoksille/Taloushallintoa_ja_johtamista_tukevat_palvelut/Valtion_taloushallinnon_prosessit. Luettu: 27.10.2017.

Valtiokonttori 2017. Suunnittelun, ohjauksen ja seurannan tuki. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Virastoille_ja_laitoksille/Taloushallintoa_ja_johtamista_tukevat_palvelut/Valtion_taloushallinnon_prosessit/Suunnittelun_ohjauksen_ja_seurannan_tuki. Luettu: 5.11.2017.

Valtiokonttori 2017. Hankinnasta maksuun. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Virastoille_ja_laitoksille/Taloushallintoa_ja_johtamista_tukevat_palvelut/Valtion_taloushallinnon_prosessit/Hankinnasta_maksuun. Luettu: 5.11.2017.

Valtiokonttori 2017. Tilauksesta perintään. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Virastoille_ja_laitoksille/Taloushallintoa_ja_johtamista_tukevat_palvelut/Valtion_taloushallinnon_prosessit/Tilauksesta_perintaan. Luettu: 5.11.2017.

Valtiokonttori 2017. Kirjauksesta tilinpäätökseen. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Virastoille_ja_laitoksille/Taloushallintoa_ja_johtamista_tukevat_palvelut/Valtion_taloushallinnon_prosessit/Kirjauksesta_tilinpaaatokseen. Luettu: 5.11.2017.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori 2018. Strategia. Luettavissa: http://www.valtori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtorista/Strategia. Luettu: 29.1.2018.

Valtiovarainministeriö 2018. Hallinnonala. Luettavissa: <http://vm.fi/hallinnonala>. Luettu: 29.1.2018.

Valtiovarainministeriö 2017. Valtion hankintojen digitalisointi. Luettavissa: <http://vm.fi/hankintojen-digitalisaatio>. Luettu: 20.10.2017.

Valtiovarainministeriö 2017. Valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelma. Luettavissa: <http://vm.fi/hanke?selectedProjectId=20413>. Luettu: 20.10.2017.

Valtiovarainministeriö 2017. Valtion hankinnat. Luettavissa: <http://vm.fi/hankinnat>. Luettu: 8.11.2017.

Ympäristöministeriö 2018. Ministeriö. Luettavissa: <http://www.ym.fi/fi-FI/Ministerio>. Luettu: 29.1.2018.

Liitteet

Liite 1. Hallinnonalat

Hallinnonalat on listattu aakkosjärjestyksessä. Mainittuna on myös mahdolliset hallinnon-alan piiriin kuuluvat virastot, yhtiöt, rahastot, sekä keskuskeskukset ja instituutit. Esimerkiksi ELY-keskuskeskukset kuuluvat useamman hallinnonalan piiriin. Eri hallinnonalat ohjailevat ELY-keskuskeskusten toimintaa oman vastualueensa puitteissa.

Huomioitavaa: kaikkien tässä listauksessa mainittujen toimijoiden hankintatiedot eivät löydy Tutkihankintoja.fi –palvelusta. Ainoastaan sellaiset virastot ja laitokset, jotka käyttävät valtion yhteisiä järjestelmiä, eivät kuulu salassa pidettävän sisällön piiriin. Valtion omistamat yhtiöt ovat toimittajia.

1. Eduskunta (hallinnonala)

2. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

- Ilmatieteenlaitos
- Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi
- Liikennevirasto
- Viestintävirasto

- Air Navigation Services Finland Oy
- Cinia Oy
- Finrail Oy
- Yleisradio Oy

(Liikenne- ja viestintäministeriö 2018)

3. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
- Luonnonvarakeskus Luke
- Maanmittauslaitos
- Maaseutuvirasto Mavi
- Suomen riistakeskus
- Metsähallitus
- Suomen metsäkeskus
- Suomen ympäristökeskus SYKE
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskuskeskukset)

(Maa- ja metsätalousministeriö 2018)

4. Oikeusministeriön hallinnonala

- HEUNI (YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti)
- Konkurssiasiamiehen toimisto

- Kuluttajariitalautakunta
 - Lapsiasiavaltuutetun toimisto
 - Oikeusrekisterikeskus
 - Onnettomuustutkintakeskus
 - Rikksentorjuntaneuvosto
 - Saamelaiskäräjät
 - Tasa-arvovaltuutetun toimisto
 - Tietosuojavaltuutetun toimisto
 - Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
-
- Käräjäoikeudet / Hovioikeudet / Korkein oikeus
 - Hallinto-oikeudet / Korkein hallinto-oikeus
 - Markkinaoikeus / Työtuomioistuin / Vakuutusosasto
 - Syyttäjänvirastot / Valtakunnansyyttäjänvirasto
 - Oikeusaputoimistot / Oikeusavun sähköinen asiointi
 - Yleinen edunvalvonta
 - Ulosottovirastot / Valtakunnanvoudinvirasto
 - Rikosseuraamuslaitos / rikosseuraamusalan koulutuskeskus

(Oikeusministeriö 2018)

5. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

- Aluehallintovirastot (AVI) ja ELY-keskukset sivistystoimen tehtävissä
 - Kansallisarkisto
 - Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
 - Kotimaisten kielten keskus
 - Museovirasto
 - Näkövammaisten kirjasto
 - Opetushallitus
 - Opintotuen muutoksenhakulautakunta
 - Suomen Akatemia
 - Suomenlinnan hoitokunta
 - Taiteen edistämiskeskus
 - Varastokirjasto
-
- CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy
 - Hevosopisto Oy

(Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018)

6. Sisäministeriön hallinnonala

- Häätokeskuslaitos
- Kriisinhallintakeskus CMC Finland
- Maahanmuuttovirasto Migri
- Pelastusopisto
- Poliisihallitus (Keskusrikospoliisi / Poliisiammattikorkeakoulu / Poliisilaitokset)
- Rajavartiolaitos
- Suojelupoliisi

(Sisäministeriö 2018)

7. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

- Aluehallintovirastot
 - Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
 - Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
 - Säteilyturvakeskus STUK
 - Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
 - Työterveyslaitos TTL
 - Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta
 - Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta
 - Raha-automaattiyhdistys
-
- Alko Oy
 - Finanssivalvonta
 - Eläketurvakeskus
 - Kansaneläkelaitos KELA
 - Koulutusrahasto
 - Työsuojelurahasto
 - Työttömyysvakuutusrahasto

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2018)

8. Tasavallan presidentin kanslia (hallinnonala)

9. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

- ELY-keskukset
 - TE-toimistot
 - Huoltovarmuusrahasto / Valtiontakuurahasto / Ydinjätehuoltorahasto
-
- Energiavirasto
 - Geologian tutkimuskeskus
 - Huoltovarmuuskeskus
 - Innovaatorahoituskeskus Business Finland
 - Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 - Patentti- ja rekisterihallitus
 - Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
-
- Baltic Connector Oy
 - Business Finland Oy
 - Finnvera Oyj
 - Tesi
 - Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
 - Terrafame Group Oy

(Työ- ja elinkeinoministeriö 2018)

10. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

11. Valtioneuvoston kanslia (hallinnonala)

12. Valtiovarainministeriön hallinnonala

- Aluehallintovirastot
 - Maistraatit
 - Rahoitusvakausvirasto
 - Tilastokeskus
 - Tulli
 - Valtiokonttori
 - Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
 - Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
 - Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet
 - Verohallinto
 - Väestörekisterikeskus
-
- Hansel Oy
 - HAUS kehittämiskeskus Oy
 - Fingrid Oy
 - Senaatti-kiinteistöt
 - Valtion eläkerahasto

(Valtiovarainministeriö 2018.)

13. Ympäristöministeriön hallinnonala

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)
- Suomen ympäristökeskus SYKE
- ELY-keskukset ja aluehallintovirastot

(Ympäristöministeriö 2018)